

บทที่ 4

อัตลักษณ์ และความลึกซึ้งของตัวตนคนคาเร็นนี่พลัดถิ่น

4.1 การจัดการพื้นที่: กลยุทธ์ในการยึดเยียดความเป็นชาติคาเร็นนี่บนตัวตนคนพลัดถิ่น

ชุมชนคนพลัดถิ่นเป็นชุมชนที่ค่อนข้างมีความแออัด หลังคาบ้านใกล้ชิดติดกัน มีคนอาศัยอยู่เกือบสองหมื่นคน พื้นที่ชุมชนค่อนข้างแคบ โดยแบ่งออกเป็น 20 หมู่บ้านย่อย ๆ คนที่เข้ามาอยู่อาศัยใหม่ ไม่มีระบบการจัดการจำแนกประเภทว่ามาจากชุมชนใด ศาสนาอะไร เผ่าอะไร อยู่คนละกัน ถึงแม้จะมีความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ แต่การจัดการที่อยู่อาศัยภายในชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจต่อ ลักษณะทางชาติพันธุ์ หรือความแตกต่างของการนับถือศาสนา เช่น ไม่มีหลักเกณฑ์ใด ๆ ที่จะนำมาใช้ในการจัดการให้มีความเป็นชุมชน หลักการง่าย ๆ ในการจัดการพื้นที่ก็คือ การหาที่ว่างที่จะแทรกครอบครัวที่เข้ามาใหม่เข้าไปอยู่ได้

ทุกชาติพันธุ์ได้เข้ามาอยู่ภายใต้ชาติคาเร็นนี่เดียวกัน พวกเขาต้องเรียนรู้ที่จะเป็นสมาชิกในชุมชนอย่างรวดเร็วที่สุด เพื่อที่จะสามารถอยู่รอดได้ ซึ่งอาจจะไม่ใช่แค่เรื่องกายภาพ หรือสิ่งที่ตอบสนองขั้นต่ำต่อร่างกาย เช่นอาหาร แต่สิ่งที่ผู้นำชุมชนพลัดถิ่นเรียกร้องคือ ผู้อพยพที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่จะต้องติดตั้งตัวเองลงเป็นคนในชุมชนที่มีแนวคิดชาติคาเร็นนี่ คนพลัดถิ่นจำนวนมากที่ไม่เข้าใจปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐคาเร็นนี่กับกองทัพพม่า และไม่รู้จักชาติคาเร็นนี่ อาจเป็นเพราะพวกเขาอยู่ในชุมชนที่ห่างไกลจากความขัดแย้ง รวมถึงเรื่องความแตกต่างทางด้านภาษาที่สื่อสารกันไม่ค่อยได้ มีคนเป็นจำนวนมากที่ไม่รู้จักภาษากลางที่ใช้สื่อสารกันในกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยสิบสองกลุ่ม เช่น ภาษาพม่าที่ผู้นำใช้เป็นภาษาหลักในการสื่อสารแทนภาษาคาเร็นนี่ หรือภาษาอื่น ๆ

จากสถานการณ์ทางการเมืองที่กองทัพของรัฐบาลพม่าเป็นผู้ใช้นโยบายทำลายชุมชนที่ใกล้ชิดกับกลุ่มกองกำลังต่อสู้เรียกร้องคาเร็นนี่อิสระ ทำให้คนคาเร็นนี่ต้องกระจัดกระจายย้ายถิ่นรูปแบบการดำรงชีพของคนคาเร็นนี่ที่แตกสลายจากบ้านมาตุภูมิได้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานะตำแหน่งแห่งที่ โดยทางหนึ่งเริ่มเรียนรู้ที่อยู่อย่างกระจัดกระจาย และอีกทางหนึ่ง คือ เข้ามาอยู่เป็นชุมชนพลัดถิ่นในประเทศไทย โดยเป็นการอยู่อย่างมีกฎระเบียบควบคุมอย่างซับซ้อน และมีกฎหมายในรูปแบบที่หลากหลายและแตกต่างกัน

ดังนั้นพวกเขามีภารกิจในการเรียนรู้หลังจากเข้ามาอยู่ในชุมชนพลัดถิ่น แต่ก็เป็น การเรียนรู้ที่ค่อนข้างยากลำบาก เพราะนอกจากพวกเขาจะเพิ่งผ่านเหตุการณ์ความเจ็บปวด พลัดถิ่น เดินทางจากหลาย ๆ ที่ แล้ว พวกเขายังมีความรู้สึกที่ไม่มั่นคง ตลอดจนรู้สึกถึงความพ่ายแพ้และ สูญเสียอีกด้วย

เมื่อเข้ามาอยู่ภายในชุมชนพลัดถิ่น เขาจะต้องเรียนรู้ที่จะเป็นหลายสิ่งหลายอย่าง มากมาย เช่น เรียนรู้ว่า ตัวเองจะต้องมีบัตร ที่เรียกว่า identity card ที่บอกตัวเขาเองว่าเขาและ ครอบครัว รวมถึงคนอื่น ๆ ว่า คือใคร และพยายามเรียนรู้ว่า identity card สามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง เมื่อได้รับสถานะภาพจากสหประชาชาติแล้วสิทธิต่าง ๆ ก็จะมาตาม เขาจะต้องรับรหัสต่าง ๆ ที่จะ ทำให้เขาเกิดความสัมพันธ์กับคนในชุมชน โดยเฉพาะอาหาร เครื่องนุ่งห่ม หากจะหาอาหารทั้งภายใน ชุมชนและภายนอกชุมชนมีกฎอะไรบ้างที่ห้ามและทำได้ และคนคะเร็นนี่จำนวนมากที่ไม่รู้หนังสือไม่ว่า จะเป็นภาษาคะเร็นนี่ พม่า และภาษาอังกฤษ เรื่องราวหน้าที่ต่าง ๆ ได้วิ่งเข้ามาอย่างรวดเร็ว เขา จะต้องคิดว่าเขาต้องอยู่ให้ได้ การอยู่ได้เป็นเรื่องปกติชีวิตประจำวันที่หนักแสนสาหัส ในรอบเดือนของ อาหาร รอบปีของฤดูกาล หลายปีต่อมาลูกเขาเติบโต เขาสอนลูกของเขาให้มีความสามารถที่จะเอาตัวรอด ให้ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเอาเปรียบกันอย่างไร การแปลงหลายสิ่งหลายอย่างให้เป็นเงินและ อาหาร ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ บางสิ่งที่สามารถนำไปแลกเปลี่ยนเป็นอาหารหรือเงิน บางอย่าง เป็นสิ่งที่คนอื่น ๆ ที่ไม่อยู่ในสถานการณ์จะไม่สามารถคิดถึงได้ เช่น ข้าวหนึ่งกระป๋องนมสามารถขาย ได้กระป๋อง ละ 2.50 บาท เพียงสามถึงสี่กระป๋องเท่านั้นที่เขาต้องการขายและสามารถนำเงินจำนวน นั้นไปซื้อสิ่งที่ต้องการรับประทานกันทั้งครอบครัว ลูกและเขาเรียนรู้เติบโตมาบนสถานการณ์พลัดถิ่น เรียนรู้ที่จะเป็นในหลาย ๆ สิ่ง จนพวกเขาอาจจะลืมไปแล้วว่าเขาคือใคร และใคร ๆ ในชุมชน ก็เหมือน ๆ กัน และคนในชุมชนพลัดถิ่นแตกต่างจากคนในสังคมไทยที่อยู่ใกล้เคียงที่พวกเขาเข้าไปพึ่งพา ใน ขณะเดียวกันการที่เขาเปลี่ยนแปลงตัวตนเพื่ออยู่รอด ได้ทำให้เขาแตกต่างจากชุมชนเดิมที่เขาจากมา อีกด้วย

ดังนั้นการบริหารจัดการชุมชนพลัดถิ่น ไม่สนใจต่อความเจ็บปวด การเยียวยาบาดแผล ทางจิตใจ ด้วยสภาพแบบนี้ พวกเขาจึงมีลักษณะการอยู่อย่างกระจัดกระจาย ต่างคนต่างเอาตัวรอดไม่ มีการรวมกลุ่มกันอย่างแน่นหนา ทุกคนกลายเป็นหน่วยย่อยที่สุด ท่ามกลางอาณาจักร ที่มีคน อยู่ร่วมกันเกือบ 2 หมื่นคนบนเนื้อที่แคบ ๆ

คนคาเร็นนี่พลัดถิ่นมีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษาพูด พื้นฐานทางการศึกษา ศาสนา ความสนใจทางการเมือง และประสบการณ์ของการย้ายถิ่นก็แตกต่างกัน รวมถึงระหว่างคนที่เข้าอยู่ใหม่กับคนที่เข้ามาอยู่นานแล้ว เพราะในกลุ่มที่อยู่มานาน มีกรอบความคิดเกี่ยวกับความเป็นคาเร็นนี่โดยรวมที่กำลังมีความขัดแย้งกับกองทัพพม่าค่อนข้างน้อย และผู้หญิงคาเร็นนี่จำนวนมากที่เกิดความเครียดขึ้นมาเนื่องจากไม่เคยเห็นหญิงคาเร็นนี่ที่ไม่สวมใส่ชุดประเพณีมาก่อน (Dudley 1999: 4-5) ผู้หญิงคาเร็นนี่ที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนได้นานแล้วได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการแต่งกาย พวกเขาสวมผ้าถุง กางเกง และเสื้อยืด ในขณะที่ผู้หญิงที่ย้ายเข้ามาใหม่และแต่งกายแบบประเพณีเดิม ถูกมองจากกลุ่มที่อยู่มาก่อน ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ ว่าแต่งกายไม่มีความเหมาะสม เพราะเปิดเผยส่วนที่ควรปิดบัง เช่น ช่วงขา และเต้านม (Dudley 1999: 6)

ชุมชนพลัดถิ่น คือ ชุมชนที่คนเข้ามาอยู่อาศัยมีบาดแผลจากสงคราม ความสูญเสีย สิ้นหวัง จากการถูกทำลายบ้าน ไร่นา ทรัพย์สินที่ตนเองเคยครอบครองและสะสมมา ความสัมพันธ์ทางสังคมที่สร้างประวัติศาสตร์ที่จำเพาะขึ้นในชีวิตประจำวัน ที่เป็นประสบการณ์ของความเจ็บปวด ความปรารถนาและความน่าหวาดกลัว ที่มีทั้งการจัดการแบบการรับเข้ากลุ่ม หรือการจัดการแบบกีดกัน กันออก (exclusion) ทั้งในระดับสังคมและปัจเจก

ชุมชนคนพลัดถิ่นอยู่ภายใต้สถานการณ์ความแตกต่างและแปลกแยก และแตกสลายอยู่อย่างกระจัดกระจาย พวกเขาไม่สามารถปลูกบ้านเป็นกลุ่มครอบครัวได้ ไม่สามารถรวมอยู่ในกลุ่มผู้เป็นส่วนหนึ่งจากชุมชนเดิมได้ และไม่สามารถอยู่รวมกันเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง หรือแม้กระทั่งครอบครัวที่ต้องแยกออกจากกัน สถานการณ์ดังกล่าวมีผลต่อพวกเขา ดังนั้น ตัวตนของพวกเขาจึงถูกทำให้เปราะบาง ถูกตรวจสอบทำลาย และอาจจะเป็นเรื่องที่เขาต้องเผชิญกับความรู้สึกผิดที่ บกพร่องในหน้าที่ของครอบครัว ไร้ความสามารถในการหาอาหารให้แก่ครอบครัว ความไม่สามารถเป็นตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรี ประเพณีศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นเรื่องน่ารังเกียจ และถูกประณามว่าป่าเถื่อนโหดร้าย เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อบูชาวิญญาณที่พวกเขาเคารพ การฆ่าสุนัขและการจัดการกับซากของสัตว์ที่เป็นสิ่งบูชา

ดูเหมือนว่าในระยะเวลานั้น เขาต้องเผชิญกับการเหยียดหยาม กีดกัน ทำลาย และต่อต้าน พวกเขาารู้สึกอ่อนไหว แตกแยกออก สิ่งที่เคยมีก็ไม่มี สิ่งที่ต้องการได้รับ ไม่สามารถที่จะเอามาได้ และสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเป็นกิจวัตรในชีวิตประจำวัน

ตัวตนที่เปราะบาง ขวัญเสีย สูญเสียตัวตน ขณะนั้นเองที่เขาพร้อมทุกประการในการสร้างตัวตนของเขาใหม่เท่าที่จะสามารถประกอบสร้างตัวตนจากแหล่งที่เขาอยู่อาศัยประจวบเป็นบ้านของตัวเอง แต่ขณะเดียวกันเขาไม่เคยคิดที่จะอยู่ที่นี้ พวกเขาต้องการกลับบ้าน แต่ก็ไม่สามารถกลับไป บางคนก็ต้องการจะหนีออกไป

บางรายสามารถทำได้สำเร็จ แต่มีเป็นจำนวนมากที่ไปไม่เป็น ไปไม่ได้ และรอ ซึ่งเขาก็ไม่รู้ว่าจะรออะไร รอด้วยความที่ไม่มั่นใจ รอว่าสักวันหนึ่งจะมีบ้านให้กลับ (ทั้ง ๆ ที่ไม่มีอีกแล้ว) รอที่จะสามารถไปต่อ และไปเป็น ดังนั้นเขาจึงพยายามที่จะเรียนรู้ทุกอย่างภายในชุมชนพลัดถิ่น โดยผู้นำชุมชนมานำเสนอให้ เช่น การปลูกฝังชาติคาวินนี่นิยมโดยการสร้างความทรงจำทางสังคม จากความทรงจำของปัจเจกและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์โดยรวม และเชื่อมโยงนำความรู้สึกสูญเสีย พ่ายแพ้ มาสู่การทวงคืน และให้พวกเขาเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งของชาติคาวินนี่ เรียนรู้ให้มีชาติคาวินนี่

การเรียนรู้ที่จะมีชาติคาวินนี่ ประจวบที่ชาติคือบ้านที่พักพิงในจินตนาการ แต่ในขณะเดียวกันเขาก็ต้องเรียนรู้ที่จะสามารถเดินทางเข้าสู่สังคมไทยหรือไปประเทศที่สามได้ เช่น เรียนรู้ที่จะสามารถที่จะสามารถไปต่อได้ คือ เรียนรู้ภาษาอังกฤษ การประกอบอาชีพ การแต่งกายเพื่อเป็นคนอื่น ทั้งนี้ก็เพื่อเดินทางไปต่างแดนอีกยาวนาน

การย้ายถิ่นทั้งเข้า/ออก ในชุมชนพลัดถิ่นคือการปรับองค์ประกอบและการใช้กลยุทธ์ในการปรับตำแหน่งแห่งที่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ในการมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวเองกับคนอื่น ตัวตนได้เกิดปัญหาของภาพแสดงแทน (burden of representation) ที่เขาเผชิญกับมันและรับรู้ว่าจะไม่เหมาะสม (Hall 1989: 255) และพยายามที่จะปรับปรุงใหม่ บนการเรียนรู้ใหม่ที่จะแสดงออกไปโดยได้รับการยอมรับ พวกเขาพยายามที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในชุมชนพลัดถิ่น แต่ก็ไม่สามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งของที่นั่นได้ ถึงแม้จะนึกว่าตัวเองเป็น เพราะตัวตนที่ประกอบสร้างใหม่ มาจากการทำลายปิดตัวตนเดิม และสิ่งใหม่ไม่สามารถแทนที่ได้ ไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหม่ และไม่สามารถกลับไปมีตัวตนเดิม พวกเขาจึงอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเลื่อมซ้อน ไม่มีความชัดเจน เกิดความขัดแย้ง (paradox) ใน 3 มิติ คือ ต้องการกลับ (แต่กลับไม่ได้) การดำรงอยู่ในสภาพพลัดถิ่น (แต่อาจจะถูกขับไล่ให้เดินทางต่อ) การเดินทางไปต่อ (แต่ไม่รู้ว่าจะเมื่อไหร่ที่ไหน เงื่อนไขอย่างไร ต้องเตรียมตัวอย่างไร และต้องเรียนรู้อะไร)

สถานการณ์ที่พลัดถิ่นเช่นนี้ หัวหน้าชุมชนได้เข้ามาปรับ ช่วยเหลือพวกเขา และเสนอเป็นจินตนาการส่วนรวม หรือชุมชนจินจนาการชาติคาเร็นนี้ และพวกเขาก็ได้เข้ามามีความสัมพันธ์ เพื่อที่จะสามารถเปล่งเสียง (voice) สูการรับรู้แก่สังคมภายนอกต่อความมีตัวตนและต่อรอง / สร้างภาพแสดงแทนที่พวกเขาคือผู้ถูกระงับจากรัฐบาลพม่า และเขามีความต้องการที่จะกลับบ้านมาตุภูมิ (homeland)

4.2 บ้านเกิด และความคุ้นเคยประหนึ่งเป็นบ้าน และชาติ: แต่ไม่เคย / ไม่สามารถ เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตพลัดถิ่นได้

เนื่องจากการเป็นคนพลัดถิ่นนั้น เป็นการสื่อความหมายออกมาจากภายในของคนพลัดถิ่น ด้วยอาการของความคิดถึงบ้าน แต่ไม่สามารถกลับถึงบ้านได้ การกลับบ้านไม่ได้ หรือกลับไปไม่ถึงบ้าน หรือ ไม่เห็นความต่อเนื่องที่จะสืบต่อจากสิ่งที่เขาขาดหายไปในอดีต (ณ ขณะ เวลา ที่เขาจากมา) จึงเต็มไปด้วยความรู้สึกที่เจ็บปวด ประเด็นสำคัญอยู่ที่ การกลับไม่ได้หรือแม้จะกลับก็ไม่สามารถไปต่อความสัมพันธ์ ที่ขาดห้วงลงไปแล้ว ดังนั้นการเดินทางออกจากห้องถิ่นชุมชนคาเร็นนี้เดิม จึงเป็นการเดินทางที่ไม่สามารถที่จะกลับได้ ถึงแม้จะกลับไปทางภูมิศาสตร์ ถึงแม้จะไปก็ไม่ถึงคนพลัดถิ่นคาเร็นนี้ จำเป็นที่จะต้องอยู่เป็นหนึ่งในหมู่ผู้อพยพ เช่นจากคำอธิบายของ Hall ที่แสดงให้เห็นว่า การอพยพ (migration) คือเส้นทางของการเดินทางเที่ยวเดียว ที่ไม่มีบ้านให้กลับเพราะบ้านที่เขาจากไปไม่เคยรออยู่ (Hall 1986: 135)

พวกเขาเข้ามาอยู่เกือบจะเป็นการอยู่อาศัยอย่างถาวร ตลอดเวลาเขารู้สึกคิดถึงบ้าน และมีปัญหากับการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่เขาเข้าไปพักอาศัย พวกเขาต้องต่อรองกับความรู้สึกของการที่ไม่สามารถกลับบ้านได้และเขาผลึกความรู้สึกให้อยู่ในใจเขาว่าเขาจะต้องกลับไปทวงคืนแผ่นดินจากศัตรู ความไม่มั่นคงทำให้เขาต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเอง เช่นลงหลักปักฐานตัวเองลงในสถานที่ที่ไม่รู้สึกอบอุ่นและแปลกแยก แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็มีความพยายามที่จะเรียนรู้เพื่อทางรอดอื่น ๆ ด้วย

การก่อตัวของคนพลัดถิ่นคาเร็นนี้ เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์กับสังคมที่เขาเข้าไปอยู่อาศัยกับตัวตน ที่มีอยู่หลากหลาย และปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ รวมถึงต่อรองกับการสร้างสิ่งที่เป็นเป้าหมายใน

อุดมการณ์สำหรับกรกลับไปบ้านเกิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้ายที่สุดที่ถูกประกาศออกมาจากสังคมนิยมชนผู้พลัดถิ่น แต่พวกเขาก็ไม่ทราบได้ว่า อีกนานเท่าใดที่จะสามารถกลับไปได้

การต้อรองที่เกิดขึ้นก็ เช่น เขายังจะต้องเรียนรู้ที่จะเป็นผู้ลี้ภัย เข้าใจความเป็นผู้ลี้ภัย และสามารถที่จะอยู่อย่างผู้ลี้ภัย แต่ระยะเวลายาวนานเกือบยี่สิบปีที่คนพลัดถิ่นรุ่นแรกที่ได้ลงหลักปักฐาน ณ ประเทศไทย จนถึงปัจจุบัน ได้เกิดส่วนประสมประสานมากมายที่เกิดขึ้นกับเขา ครอบครัว และบุตรหลาน ดังนั้น คนคาเร็นนี่พลัดถิ่น ก่อตัวตนขึ้นมาอย่างแตกต่างกัน และยังเกี่ยวข้องกับสถานะของช่วงวัย ที่มีประสบการณ์ที่แตกต่างกันนั่นเอง

มีคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นใน ชุมชนคนพลัดถิ่น เกิดมาก็เป็นผู้ลี้ภัย และเรียนรู้จากสิ่งที่ถูกจัดวางให้เขากลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในจินตนาการ ซึ่งแตกต่างจากคนรุ่นพ่อแม่ และปู่ย่าตายาย ที่เข้ามาอยู่ภายในชุมชนก็เพิ่งรู้จัก คำว่าชาติคาเร็นนี่ การก่อกำเนิดในคนรุ่นใหม่ได้ทำให้เขากลับไปสู่จุดเริ่มต้นที่ยากมากขึ้นไปทุกที เช่นในคำอธิบายของ Hall ได้ชี้ไว้ว่า มันเป็นการเบนออกไปสู่ศูนย์กลางใหม่ และห่างไกลจากการกลับบ้านได้มากขึ้นทุกขณะ

ดังนั้นการพูดถึง บ้าน ของคนคาเร็นนี่ ไม่ใช่บ้านที่พวกเขาเคยอยู่จริงอีกต่อไป บ้านที่เขาอ้างถึงได้ถูกกระทำในฐานะของ ความทรงจำทางสังคม ให้เป็นภารกิจหนึ่งของคนพลัดถิ่นคาเร็นนี่ ที่จะต้องกลับไปสร้างรัฐบาลที่ปกครองตนเอง ในแผ่นดินเดิมของรัฐคาเร็นนี่ ความทรงจำทางสังคมประกอบขึ้นจากอดีตที่เจ็บปวดแต่ถูกบอกเล่าในรูปแบบใหม่ให้เป็นสำนึกของคนจากมาตุภูมิเดียวกันที่มีความรู้สึกต่อการถูกบังคับให้ย้ายบ้าน เป็นวาทกรรมของการพยายามกลับแผ่นดินเกิด

เมื่อในปัจจุบันเขายังต้องทนอยู่ภายในชุมชนพลัดถิ่น แต่เมื่อพวกเขาถูกถามว่า ทำไม่ถึงยังอยู่ พวกเขาพยายามที่จะโน้มน้าวผู้ถามทุก ๆ คน ว่า ที่กลับไปไม่ได้ เป็นเพราะสงครามความโหดร้ายของกองทัพพม่า พวกเขาคิดถึง บ้าน ที่มาจากการอธิบายบอกเล่าของผู้นำในชุมชน จากพ่อแม่ และบุคคลอื่น และจากสถาบันภายในต่าง ๆ แต่ในทางกลับกัน ก็มีความสัมพันธ์ที่เชื่อมต่อกันอย่างยุ่งเหยิง พวกเขาที่มีประสบการณ์เป็น คนพลัดถิ่น อย่างน้อยก็รู้สึกดีที่มีบ้าน พวกเขากลายเป็นอยู่อย่างคนพลัดถิ่น จากบ้านเดิมได้กลายเป็น บ้านในจินตนาการ ที่เป็นแหล่งใช้อ้างอิงความเป็นสมาชิกร่วมของบรรพบุรุษ ชาติพันธุ์ และการเมือง

ดังนั้นหากคนพลัดถิ่นคาเร็นนี่ ถูกบังคับให้กลับบ้านก็คงจะกลับด้วยความรู้สึกกลัว ความอาฆาต ความรู้สึกที่ต้องการแก้แค้น หรือ หดหู่เก็บงำและยอมแปรเปลี่ยนตนเองเพื่อให้สามารถผสมกลมกลืนชีวิต ในหมู่คนพม่า ที่เป็นดังนั้นก็เพราะเพื่อต้อรองให้มีชีวิตรอด ดังนั้น ทั้งบุคคลที่ย้าย

ออกมาจากมาตุภูมิเพราะสงคราม และบุคคลที่ย้ายออกมาเพราะต้องการมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน เช่น บ้านของพวกเขาถูกทำลาย และเป็นสาเหตุที่ทำให้เขาต้องลี้ภัย มาอยู่อย่างคนพลัดถิ่น หรือ เขาย้ายออกมาด้วยสาเหตุส่วนตัวโดยการอ้างความเป็นผู้ลี้ภัย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ทำให้เขาขาดประสบการณ์ที่เป็นความสัมพันธ์ในชุมชน และเขาไม่สามารถที่แก้ไขได้ดีให้กลับมาได้ เป็นความรู้สึกของการจากลาที่ไม่มีการกลับคืน

และพวกเขาจำนวนมากที่ต้องป่วยจากอาการดังกล่าว เช่น ยายคนหนึ่งที่มีอาการเพื่อเดินไปทั่วชุมชนและบ่นพูดว่า ต้องการจ้างให้คนไปส่งยายที่บ้านเดิม ทั้ง ๆ ที่บ้านเดิมถูกเผาไปแล้ว หรืออีกกรณีหนึ่งบางคนไม่สามารถกลับได้ ไม่ใช่ว่าเหตุการณ์ไม่สงบจนกลับไม่ได้ แต่เพราะความเกลียดชังของเขาที่มีต่อคนเชื้อสายพม่า โดยเฉพาะทหารพม่า จากสองกรณีนี้แสดงถึงอาการที่เป็นรูปธรรมของการกลับบ้านไม่ได้ และต้องอยู่ด้วยความรู้สึกเช่นนี้ ดังนั้นอาการกลับบ้านไม่ได้ และกลับไปก็ไม่ถึง เป็นการพลัดถิ่นในจินตนาการ

การดำรงสถานะของคนพลัดถิ่นคาเรนนี วนเวียนอยู่กับวาทกรรมเกี่ยวกับบ้าน พวกเขาเจ็บปวดต่อความหวัง เจ็บปวดต่อความหลัง และเจ็บปวดต่ออุดมการณ์ ที่มีต่อบ้าน และบ้านนั้นสื่อถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (belonging) การเป็นสมาชิก และอัตลักษณ์ (identity) ที่มีการแข่งขัน ลักลั่นอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้พวกเขาจะมีความรู้สึกที่ตนเองประสบความสำเร็จในการเป็นสมาชิกภายในสังคมที่ตนเองพักอาศัย เช่น มีบัตรประชาชน แต่ก็รู้สึกที่ตนเองสามารถหลงหลักปักฐานมั่นคง การเป็นสมาชิกของพวกเขาจะถูกอ้างอิงมาจากสิ่งที่แสดงออกจากอัตลักษณ์ เช่น ลักษณะทางชาติพันธุ์ การแต่งกาย และการใส่เครื่องประดับสัญลักษณ์ประจำกลุ่มชาติพันธุ์ ความเป็นพลเมืองเพศ วัยอายุ สีผิว ลักษณะหน้าตา เช่น ป้าคนหนึ่งถึงแม้จะเข้ามาอยู่ในประเทศไทยมากกว่า 30 ปี ช่วยงานราชการจนได้บัตรประชาชน แต่ป้าออกสำเนียงไทยไม่ชัด ทุกครั้งที่ป้าพูดไทย ป้าได้ยื่นสำเนียงที่ตัวเองเปล่งออกมา ยิ่งทำให้เกิดการขำและตระหนักว่าตัวเองไม่ใช่พลเมืองไทย ทุกครั้งที่ป้าพบตำรวจ ป้าก็ยิ่งรู้สึกกลัว และกังวลว่าจะถูกตรวจบัตรประชาชน ถึงแม้ว่าตัวเองจะมีให้ตรวจ แต่เป็นความรู้สึกกลัวอยู่ตลอดเวลา ความรู้สึกนี้ไม่เคยหายไป

พวกเขาได้สะสมความรู้สึกที่มีต่อบ้านในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของบ้านที่แตกต่างกันออกไป เช่น บ้านที่เขาถือบัตรประชาชน บ้านในชุมชนพลัดถิ่นก็คือ UN identity card หรือหากเดินทางไปประเทศที่สาม แล้วได้ Passport เป็นพลเมืองประเทศสหรัฐอเมริกา หรืออื่น ๆ แล้วกลับมาทำงานช่วยคนพลัดถิ่นคาเรนนีในประเทศไทย หรือบ้านอีกลักษณะหนึ่งอาจจะเป็นบ้าน

ที่ตนเองเคยเติบโตจนกระทั่งมีเหตุการณ์ที่กระทบกับเขาและทำให้ย้ายออกมา ในกรณีดังกล่าว คนคาเร็นนี่ครอบครองบ้านไว้มากกว่าสองสถานที่ คือ

บ้านลักษณะแรก คือบ้านในอดีตจากมาตุภูมิ (ถึงแม้ ณ วันนั้นมันจะไม่มีอยู่) บ้านลักษณะที่สอง คือ บ้านในปัจจุบัน ที่เป็นสถานที่ที่เขาจะต้องเผชิญชีวิต ปะทะประสานอย่างเป็นทางการของส่วนตนและโดยสังคมส่วนรวมทั้งภายในชุมชนพลัดถิ่นและภายนอกชุมชน และโดยเฉพาะ บ้านในลักษณะสุดท้าย คือ บ้านในฐานะที่เป็น ชาติ ที่เป็นบ้านหลอมรวมเป็น สำนึกส่วนรวม เป็นความทรงจำทางสังคม (social memory) ที่หลอน (phantasm) ให้พวกเขาารวมตัวกัน ดังที่ Hall และ Brah เรียกว่า ชุมชนในจินตนาการ (imagined communities) ที่มีอิทธิพลต่อชุดคำอธิบายต่าง ๆ ในฐานะของความทรงจำทางสังคม (collective memory) และการรื้อฟื้นความทรงจำขึ้นมาใหม่ ด้วยการกระตุ้นชุมชนจินตนาการ (Brah 1996: 196) โดยชุมชนที่ผ่านการจินตนาการขึ้นมา เป็นชุมชนชาติที่พวกเขามีตำแหน่งแห่งที่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐคาเร็นนี่

สำหรับกรณีของ คนพลัดถิ่นคาเร็นนี่ ชุมชนในจินตนาการได้ก่อตัวมาจากการอ้างอิงถึงความสูญเสียถิ่นฐานบ้านเดิม ความรู้สึกสูญเสียถึงทรัพยากรเหล่านี้ได้ถูกหลอมรวม และกระชับประกอบสร้างขึ้นมาให้มีลักษณะของประสบการณ์ร่วมกันของสังคม พวกเขาให้ความสนใจโดยรวมตัวกันตอบสนองต่อชุมชนในจินตนาการผ่านปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ช่วยเหลือกองกำลังที่ยังรบเพื่อทวงคืนแผ่นดิน เป็นบ้านมายาคติ หรือเรียกว่าบ้านในประวัติศาสตร์ (historical homes) (Brah 1996: 243) ดังนั้นการที่ทำให้พวกเขามามีบ้านในเชิงนามธรรมร่วมกัน จึงเป็นการจัดการกับปัญหาการอยู่อย่างกระจัดกระจาย ให้เข้ามาอยู่โดยมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน แต่ก็มีอยู่เพียงแต่ในจินตนาการ ผู้ศึกษาขอนำเสนอกรอบแนวคิดเรื่อง “บ้าน” คาเร็นนี่พลัดถิ่นใน 3 ลักษณะ คือ

1. บ้านที่เป็น อดีต บ้านในความทรงจำ ที่เป็นความรู้สึกที่เคยสัมผัส ที่หวนระลึกถึง (nostalgia) พื้นเพเดิมที่เคยอยู่อาศัยทำไร่ ทำนา ทำการเกษตร ปศุสัตว์ สถานที่ที่เคยเติบโตมา เคยพบรักและแต่งงาน เคยเผชิญ กับการต่อสู้เพื่ออยู่รอด สถานที่ที่เมื่อนึกถึง แล้วรู้สึกถึงความผูกพันอบอุ่นและรู้สึกกลัวจนต้องหนีออกมาด้วยใน ขณะเวลาเดียวกัน เรียกว่า บ้านในประวัติศาสตร์

2. บ้านขณะที่พักอาศัยอยู่ในสถานการณจริง เช่น ภายในชุมชนคนพลัดถิ่น โดยสัมพันธ์กับชุมชนไทย จ.แม่ฮ่องสอน เด็กบางคนเกิดภายในชุมชนพลัดถิ่นไม่เคยเดินทางกลับไปที่มาตุภูมิ ที่เป็นบ้าน ของพ่อแม่ แต่เรียนรู้จากการถ่ายทอด ภายในครอบครัวและการอ้างอิงถึงบ้านที่เป็นมาตุภูมิ โดยอุดมการณ์ชาตินิยมภายในชุมชน ผ่านชีวิตประจำวัน และการถูกปลูกฝังภายในโรงเรียน ตั้งแต่เด็กจนโต แต่ในขณะที่ถึงแม่จะเป็นบ้านที่เขาดำรงอยู่จริง และมีความหมายต่อเขา ไม่ว่าจะอยู่ภายในชุมชน และนอกชุมชน (สังคมหมู่บ้านไทย หรือสังคมในประเทศที่สาม) แต่เขาไม่เคยถูกยอมรับเลยว่า เขาเป็นสมาชิกของสังคมบ้านที่เขาอยู่ และ

3. บ้านที่เป็นชุมชนชาติ คือชุมชนที่ถูกประดิษฐ์ จากแนวคิดชาตินิยม ผ่านการเรียนรู้จากการอยู่อาศัยภายในชุมชนพลัดถิ่น การฝึกอบรม การเรียกร้องการบริจาค การกระทำเหล่านั้นถูกใช้เป็นข้ออ้างให้คนคาเร็นนี้พลัดถิ่นปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มนิคมชาติ รวมถึงยอมรับการถูกกดขี่จาก อุดมการณ์ชาตินิยมซ้ำอีกด้วย แต่ บ้านที่เป็นชาติ (the nation) กลับหลุดลอยจากฐานของการให้ความหมาย กลายเป็นการจำกัดความหมายของชาติ ที่ปัจเจกบางคนหรือจำนวนหนึ่งถูกเลือกเข้ามา และกีดกันปัจเจกหรือบางกลุ่มออกไป เช่น คนที่ยังไม่ทันสมัย แต่งกายแบบดั้งเดิม การใช้ภาษา และอื่น ๆ ชุมชนชาติ กลายเป็นสิ่งที่อิสระ เพราะคนพลัดถิ่นคาเร็นนี้กลับถูกกีดกันจากชุมชนในจินตนาการ ที่เป็น ชาติ ที่ถูกสร้างขึ้น ภายในชุมชนพลัดถิ่น เช่น หญิงที่ไม่สวมใส่ชุดทันสมัย และยังใส่เสื้อผ้าที่ไม่แสดงออกถึงความดีงาม ก็ไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองเป็น สมาชิกในกลุ่มที่เปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่ความทันสมัย ทหารที่กลัวตายและเป็นห่วงครอบครัวและหันหลังให้กองทัพ กลุ่มคนที่เดินทางไปยังประเทศที่สามที่ถูกกล่าวหาว่าละทิ้งชาติ กลุ่มคนที่ไม่บริจาคอาหารเพื่อเสริมกองกำลังต่อสู้ เป็นต้น

เมื่อมีการส่งคนพลัดถิ่นประเทศที่สามก็เกิดปัญหา เพราะกลุ่มคนที่สมัครสอบคุณสมบัติกับสหประชาชาติ คือ กลุ่มคนที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ มีความรู้สูง เกิดความไม่พอใจและต่อว่าสหประชาชาติว่าไม่เหลือคนที่มีความรู้ไว้เพื่อกอบกู้ชาติคาเร็นนี้ โดยเฉพาะคนที่ทำงานใกล้ชิดกับเรื่องสุขภาพในคลินิก เพราะทำงานกับคนไทยที่ใช้ภาษาอังกฤษ และชาวตะวันตก ทำให้มีความสามารถมากกว่าคนอื่น

ความสัมพันธ์ถึงบ้านทั้งสามลักษณะ เป็นความสัมพันธ์ในความคิดที่ซ้อนเหลื่อมกัน โดยการอาศัยบ้านที่จินตนาการถึงชาติ ที่จะช่วยให้รู้สึกมั่นคงขึ้น สามารถที่จะอยู่ในบ้านปัจจุบันในชุมชนพลัดถิ่นได้ และมีความต้องการที่จะกลับไปอยู่บ้านในฝั่งพม่า แต่เขาไม่แน่ใจว่าจะเป็นจริง หรือไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ ความสงบที่บ้านเดิมและเมื่อกลับไป จะอยู่ที่ไหน ในเมื่อบ้านที่เขาจากมา ได้ถูกทำลายและถูกยึดครองไปเสียแล้ว

ย้อนกลับไป ขณะที่อยู่ในชุมชนพลัดถิ่น พวกเขาต้องต่อสู้เพื่อมีชีวิตรอด ถูกขัดเกลา และพวกเขาพยายามที่จะผสมกลมกลืน เพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยของตัวเองและครอบครัว เช่น เมื่อพวกเขาถูกขับไล่ออกจากชุมชนเดิมบางชุมชนถูกเผาเพื่อขัดขวางไม่ให้ชาวบ้านสนับสนุนกองกำลังปลดปล่อยต่อต้านพม่า และเมื่อมาถึงประเทศไทยพวกเขาก็ต้องระแวง ไม่กล้าเชื่อถือคนไทย และในบางคนที่เผชิญกับเรื่องราว ๆ ถึงแม้จะไม่ทุกคน แต่ได้มีการขยายความกลัว ทำให้พวกเขาระวังตัวเอง ชุมชนพลัดถิ่นมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกชุมชนในลักษณะของชนกลุ่มน้อย

การเป็นชนกลุ่มน้อยของคาเรนนีพลัดถิ่น อาจจะไม่ได้อ้างอิงถึงชาติพันธุ์ส่วนน้อยแค่นั้น แต่อาจจะหมายถึงความสามารถ หรือความไม่สามารถที่จะกลมกลืนกับคนส่วนใหญ่ได้ เช่น คาเรนนีที่เข้ามาอยู่ในชุมชนคนพลัดถิ่นใหม่ ที่ยังแต่งกายในรูปแบบประเพณีเดิม ไม่ทันสมัย หรือยังประกอบพิธีกรรมที่ทำให้คนในชุมชนรู้สึกว้าป้าเถื่อน กลุ่มคนที่บอกเล่าประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ที่ดูเหมือนเป็นนิทานเก่า ๆ ที่ดู ล้าหลัง ไม่เป็นเรื่องเล่าแบบประวัติศาสตร์ที่เป็นทางการที่ถูกสร้างขึ้นจากผู้นำชุมชน หรือยังมีความเชื่อในตำนานโบราณ ที่ดูเหมือนเป็นนิทาน หรือยังมีการสะเดาะเคราะห์ด้วยการฆ่าสุนัขเหล่านี้ ทำให้พวกเขาถูกเหยียดจากกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่มาแล้วและประกอบสร้างตัวเองให้เป็นคนที่มีอารยธรรม เปลี่ยนความนับถือศาสนาจากประเพณีเดิมเป็นศาสนาคริสต์ มีการแต่งงานโดยการประกอบพิธีในโบสถ์คริสต์ ดังนั้น ตัวตนแบบเก่า จึงถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมในชุมชนชาติในจินตนาการของคาเรนนีพลัดถิ่น ในกลุ่มเหล่านี้พวกเขาจึงเป็น คนที่ด้อยกว่าหรือที่ Brah เรียกว่า subordinate group ดังนี้ หากจัดประเภทคนพลัดถิ่นคาเรนนี โดยให้ความสำคัญในประเด็นชนกลุ่มที่มีอำนาจมากกว่า หรือสำคัญมากกว่ากับคนที่มีอำนาจน้อยกว่าหรือสำคัญน้อยกว่า ก็สามารถจัดประเภทได้ซ้อนกันหลากหลาย กล่าวคือ พวกเขาซึ่งสัมพันธ์กับชุมชนไทยทั้งโดยรวมและปัจเจก เป็นกลุ่มคนที่ด้อยกว่าคนในสังคมไทย อย่างเช่น ผู้หญิงที่ถูกข่มขืนคนที่มีอำนาจ มีฐานะทางสังคมในชุมชนพลัดถิ่น ซึ่งบางคนก็เคยมีพฤติกรรมข่มขืนผู้หญิงมาหลายครั้งหลายหน โดยที่ระบบยุติธรรมไม่

ลงโทษ หรือในกรณีของการค้าขายทำธุรกิจในชุมชนเช่น การค้ากำไรจากการรับบริจาคข้าว ถั่ว อาหาร และถ่าน มาจากคนที่ด้อยอายุอยู่แล้ว โดยภายในชุมชนไม่สามารถตรวจสอบได้

ภายในชุมชนพลัดถิ่นก็ประกอบด้วยคนที่สำคัญมากและน้อย คนที่ครอบงำ และคนที่ถูกครอบงำ กลุ่มที่มีอำนาจมากกว่า / กลุ่มที่มีอำนาจน้อยกว่า ซึ่งซ้อน ๆ กันขึ้นมา ในหมู่ของคนที่ย้ายอำนาจโดยเปรียบเทียบกับคนในสังคมไทย ก็จัดประเภทที่มีอำนาจมากกว่า แข่งขันกับคนที่ด้อยกว่า และในหมู่คนที่ด้อยก็แข่งขันกันเองด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีชีวิตรอด

ความต้องการที่จะอยู่รอดทั้งในด้านอาหาร และความเป็นตัวเองที่ผูกพันกับความสัมพันธ์เครือญาติ และประเพณีเดิม ได้ก่อรูปพวกเขา ในชุมชนพลัดถิ่น (diaspora community) และพวกเขาในฐานะปัจเจกและกลุ่มได้พยายามที่จะอ้างอิงตัวเอง ถึงความมีตัวตนที่ถูกหลอมรวมเข้าไว้ด้วยกันด้วยความปรารถนา และหรือจากการถูกบังคับยึดเยียดให้เป็นคนในชาติ คือ ชาติคาเรนนี่ ที่ปราศจาก รัฐ เป็นชาติที่ถูกสร้างขึ้นบนแผ่นดินอื่น หรือในชุมชน คนพลัดถิ่นนั่นเอง หรือ ณ ที่นี้สามารถเรียกได้ว่า คือ รัฐพลัดถิ่น (diaspora state) ในชุมชนพลัดถิ่น

ถึงแม้จะขัดแย้งกันเอง กับการที่พวกเขาอาจจะเดินทางกลับบ้าน ในทางภูมิศาสตร์ที่ถึงแม้พวกเขาจะ สามารถ เดินทางกลับไปยังมาตุภูมิ (homeland) ได้ แต่ในท้ายที่สุด เขาก็จะยังคงกลายเป็นคนพลัดถิ่น ในบ้านเกิดของตนเองอยู่ดี

ปรากฏการณ์ที่น่าเป็นห่วงก็คือ มีเด็กที่เกิดในชุมชนพลัดถิ่นซึ่งแวดล้อมด้วยความจริงเชิงประจักษ์/ความจริงที่ถูกสร้างแสดงแทนภาพความจริงทางสังคม ซึ่งเต็มไปด้วยอุดมการณ์ของ ผู้นำที่ยึดเยียดแก่พวกเขา เขาไม่สามารถรู้ได้ว่าโลกของเขาแตกต่างจากโลกภายนอกอย่างไร และเขาพบกับเหตุการณ์ที่ถูกผลักดันออกจากโลกภายนอกอยู่เสมอ เช่น ขณะที่เดินเที่ยวเล่นในหมู่บ้านไทย เขารับรู้โดยตลอดว่าโลกนั้นได้ปฏิเสธเขา เขาไม่สามารถเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับโลกนั้นได้

ระบบการศึกษาที่จัดขึ้นได้สอนให้เขาต้องยอมรับบ้านที่สร้างขึ้นเป็นจินตนาการ และก็ขัดแย้งกันเอง ในขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญในการให้เขากลายเป็นอื่นด้วย สอนให้เขาเรียนรู้ที่จะต้องเดินทาง และเขารับรู้ว่า แม้เขาจะกำเนิดที่นี่ หรือแม้ว่าที่นี่จะเป็นสถานที่ที่เขารู้สึกคุ้นเคยแต่ที่นี่ไม่ใช่บ้าน แต่บ้านที่เขาควรเป็นส่วนหนึ่งด้วยกลับไม่มี ไม่ว่าจะเป็นบ้านมาตุภูมิ ซึ่งเขาไม่เคยมีประสบการณ์จริงและไม่สามารถจินตนาการออกมาได้ และบ้านที่เขาจะต้องเดินทางไปต่อ เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งระบบการศึกษาในชุมชนได้สร้างความเตรียมพร้อมไว้โดยเรียนภาษาอังกฤษ โดยที่เขาไม่รู้และตระหนักมาตลอดว่าซักวันเขาอาจจะต้องถูกผลักดันให้เดินทางออกไปจากบ้านเกิดในประเทศ

ไทยหรือชุมชนพลัดถิ่น ไปบ้านมาตุภูมิ หรือไปแผ่นดินอื่นอีก ดังนั้นบ้านในปัจจุบันคือบ้านที่คุ้นเคย เปรียบเสมือนว่า ชุมชนพลัดถิ่นในประเทศไทยคือบ้าน แต่ก็ยังเป็นบ้านที่เขาไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งได้ ดังนั้นเขายังไม่สามารถเป็นประสบการณ์ของคนพลัดถิ่นรุ่นใหม่ จึงมีความแตกต่างจากรุ่นก่อน ตรงที่เขาสับสนในควมมีตัวตนที่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของชาติ ชุมชนพลัดถิ่น และที่ต้องเดินทางต่อ การค้นหาตัวตนจึงเป็นความดิ้นรนและแข่งขันของการเป็นส่วนหนึ่งของบ้านที่เป็นชาติคาเรินนี้ กับความรู้สึกที่เรียกร้องจากภายใน โดยการปิดตัวตนที่ไม่สามารถจะเป็นได้ และพร้อมที่จะเป็นอื่น ตลอดเวลา

ดังนั้น พวกเขาจึงอยู่ด้วยความรู้สึกไม่แน่นอน ในแง่นี้ไม่ได้หมายความว่าพวกเขาไม่หลงหลักปักฐาน จริง ๆ พวกเขาหลงหลักปักฐาน แต่ขณะเดียวกันก็สามารถที่จะย้ายไปที่อื่นได้เสมอหรือเป็นไปได้ว่า ในคนบางกลุ่ม บ้านของเขา ก็คือการเดินทางที่ไม่มีวันสิ้นสุดและรู้สึกหลอนหลอก ตลอดเวลาในการไม่สามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและความพยายามเป็นส่วนหนึ่งให้ได้ ซึ่งอาจจะต้องแลกไปด้วยความเป็นตัวตน หรือ ครอบครัว และความคิดถึงบ้านสุดท้ายที่เขาจากไป มีหลายคนที่ได้เดินทางไปประเทศที่สาม โดยที่ไม่สามารถเดินทางไปทั้งครอบครัว และต้องทิ้งพ่อแม่ญาติพี่น้องไว้ข้างหลัง และต้องอยู่กับความรู้สึกเช่นนี้ บางคนไม่ประสบความสำเร็จในการยังชีพในประเทศที่สาม ก็ใช้สิทธิในความเป็นพลเมืองของประเทศที่เข้าพักอาศัย กลับมาประเทศไทยและทำงานกับชุมชนพลัดถิ่นหลายคนด้วยกัน

การหลงหลักปักฐานและความรู้สึกที่มั่นคงในการอยู่อาศัยอาจจะแตกต่างกัน ระหว่างรุ่นวัย เพราะขณะที่ เข้ามาอยู่ในชุมชน ได้เกิดคนรุ่นใหม่มากมาย และแตกต่างหลากหลาย เช่น มีคนที่ย้ายมาจากพม่า และก็มีคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นในชุมชนพลัดถิ่น หรือย้ายเข้ามาตั้งแต่เด็ก มีเด็กและวัยรุ่นจำนวนมากที่กลายเป็นเชื้อสายผสมข้ามภายในกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยของคาเรินนี้ เด็กรุ่นใหม่จึงเป็นเด็กที่เกิดจากส่วนผสมใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม หรือแม้ว่าบางคนจะเป็นมีเลือดแท้ แต่ที่นี้เขาก็ไม่ใช่คนคาเรินนี้ในความหมายเดิมอีกต่อไป สิ่งที่เขาเป็น ก็คือ

ประการแรกมาจากความคาดหวังและบังคับยึดเยียดให้เป็น คือ เรียนรู้เติบโตในโลกของ คนพลัดถิ่น ที่มีที่มาชัดเจนจากการถูกทำลายชุมชนจากฝั่งพม่า ซึ่งถึงแม้จะมาด้วยเหตุผลที่ตนเองและครอบครัวตกแต่งขึ้นแต่ก็จำเป็นที่จะต้องสวมบทบาทที่เหมือนกับคนพลัดถิ่นอื่น ๆ คือสืบทอดจากสงครามในประเทศบ้านเกิดฝั่งพม่า

ประการต่อมา พวกเขา คือ คนรุ่นใหม่ที่เป็นความหวังของการต่อสู้เพื่อกู้ชาติคาเร็นนี้ และกลุ่มพวกเขายังสัมพันธ์ กับชุมชนไทย ที่ แบ่งกัน ปฏิบัติ และเหยียดให้พวกเขาเป็น ชนกลุ่มน้อย จากพม่า คนจังหวัดแม่ฮ่องสอนเรียกพวกเขาว่า เด็กจากศูนย์ ซึ่งหมายถึงศูนย์อพยพ พวกเขาเป็น กลุ่มคนที่ด้อยค่า หรือ ต่ำค่ากว่าเด็กไทย คนไทยต้อนรับเขาไว้ในฐานะแรงงานราคาถูก แต่เมื่อไหร่ที่เขาเดินทางเพื่อเที่ยวเตร่ในฐานะเด็กที่ชอบเที่ยวเล่น ก็จะถูกต่อต้าน โดยข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น มีหลายครั้งที่พวกเขาแอบหนีไปเที่ยวในงานเทศกาล ภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้วถูก ตำรวจจับข้อหาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ดังนั้น พวกเขาจึงได้ปะทะกับตัวแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายภายใน ชุมชนและภายนอก ชุมชน ตัวแบบ คือ สิ่งกำหนดความหมายหรือคุณค่าใหม่ การมีความรู้สึก และความหวังว่าตนเองจะสามารถ ที่จะมั่งมีรัฐที่ปกครองตนเองได้ ได้เกิดค่านิยมชาติคาเร็นนี้ขึ้น โดยการอ้างอิง ความชอบธรรม จากอดีตตามสนธิสัญญาปางโหลง¹ และตัวแบบที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่นจากการจัดประเภทคนพลัดถิ่นเข้ากลุ่ม ต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีทั้งการสร้างความเป็นพวกเดียวกัน โดยมีความพยายามทำให้คนพลัดถิ่นยอมรับแบบแผนคำอธิบายสำหรับวิถีชีวิตแบบใหม่ ภายใต้การจัดประเภทแบบง่าย ๆ จึงทำให้สภาพความยุ่งเหยิง ความแตกต่างถูกอธิบายอย่างเป็นระบบที่อยู่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นชุมชน ความเป็นผู้ลี้ภัย ความเป็นชาติคาเร็นนี้ ความเป็นนักรบสงครามปลดแอก หรือ กระทั่ง ความเป็น ผู้พัฒนาสังคมและคนพลัดถิ่นไปยังประเทศที่สาม ความเป็นหญิงสมัยใหม่ที่ แต่งกายอย่างเหมาะสม มีร่างกายที่มีอารยะธรรม มีความสุภาพอ่อนน้อมเป็นผู้นิยมประชาธิปไตยและเป็นผู้ที่ มีการศึกษา

ส่วนสิ่งเดิมที่ติดตัวมา เช่นความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ความเป็นกลุ่มในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ความเป็นผู้รักษาประเพณีที่สืบทอดมา ความเป็นชาวไร่ชาวนาที่ผลิตเพื่อบริโภค ความเป็น นักรบกฎในฝั่งพม่า ประวัติศาสตร์ชุมชนเดิม ประวัติชีวิตส่วนตัว สิ่งเก่า ๆ หรือ เดิม ๆ ที่เคยมี เมื่อ

¹ ข้อตกลง (สัญญาปางโหลง) ค.ศ.1947 เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างตัวแทนรัฐบาลพม่า (สมาชิกรัฐสภาของรัฐบาลพม่า) เจ้าฟ้าและตัวแทนจากชนกลุ่มน้อยต่างๆ ถึงสิทธิในการมีส่วนร่วมของผู้แทนจากชนกลุ่มน้อยในรัฐสภาพม่า และมีสิทธิในการปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อย

เข้ามาอยู่อาศัยในสถานที่ใหม่ พวกเขาได้ถูกจัดระบบใหม่ ภายใต้โครงการ ของชุมชนคนพลัดถิ่น ตาม วัตถุประสงค์ของการเมืองของผู้นำชุมชนโดยผ่านระบบการศึกษาวิถีชีวิตที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ผ่านการกีดกัน (exclusion) การเลือกเข้ากลุ่ม (inclusion) การกำราบ บังคับ การช่วยเหลือ การสร้างความหวัง การสร้างอุดมการณ์ การครอบงำ การไม่ยอมรับ การวางเฉย การเป็นศัตรู การถูกรังเกียจ ถูกดูถูก การใช้กำลังคุกคาม ซึ่งทำให้แบบวิถีคำอธิบายที่หลากหลายของความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ถูกปรับ ให้คล้ายกัน ภายใต้ความกดดันสำหรับผู้ที่จะเข้ามาอยู่ใหม่ที่จะต้องเรียนรู้เพื่อเอาตัวรอด

สิ่งนี้ทำให้พวกเขาสามารถที่จะเรียนรู้กฎ หรือ กฎที่ไม่เป็นกฎชัดเจน และสามารถ ที่จะ แหกกฎระเบียบ หรือใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากสิ่งที่เป็นสิ่งประกอบทุกชุดที่ครอบครอง ความเป็นใหญ่ ภายในชุมชนคนพลัดถิ่น

แต่การเป็นคนพลัดถิ่นไม่สามารถพิจารณาในแง่มุมเดียวว่าเขาคือฝ่าย ถูกกระทำ หรือ เป็นผู้ที่ถูกครอบงำ แต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทั้งสองฝ่ายมากกว่า คนพลัดถิ่นพยายามที่จะเรียนรู้ ในการปรับทัศนคติ เรื่องเล่า ประวัติส่วนตัว ที่จะสามารถเข้ากลุ่ม เพื่อเข้าพวก สวมบทบาท เพราะ การเป็นคนพลัดถิ่นภายใต้ป้ายที่ สหประชาชาติ UNHCR รับรองนั้น พวกเขาจะต้องแต่งเรื่องราวที่ สอดคล้องใกล้เคียงกับคนอื่น ๆ ที่ย้าย เข้ามาด้วยสงคราม ไม่ใช่อดีตที่ย้ายมาเพราะเหตุผลส่วนตัว เช่น จากความจน หรือความหวังที่มีอนาคตที่แผ่นดินใหม่ เช่น การแสวงโชค เรื่องเหล่านี้ไม่สามารถ บอกประกาศออกไปได้ หรือหากบอกเล่าออกไป ก็จะไม่ได้รับการยอมรับ หรือถูกขัดขวางจากกลุ่มคน หรือบุคคลต่าง ๆ ภายในชุมชน

และในขณะที่คนพลัดถิ่นอันเนื่องมาจากความยากจน ได้เข้ามาบรรจบกับผู้นำ ของคนพลัดถิ่น ที่กำลังพยายามเพิ่ม จำนวนคนที่แสดงให้เห็นถึงจำนวนคนหรือพลเมืองที่เดือดร้อน จาก สงครามซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ให้ชาวโลก ให้ความสนใจและเห็นใจ ตลอดจนสนับสนุนชาติคา เเรินนี ที่กำลังสร้างและพยายามที่จะกลับไปรบ และสถาปนารัฐชาติคาเรินนี ในแผ่นดินเกิด ดังนั้น การ ประทะประสานกันของคนพลัดถิ่นที่เข้ามาอยู่ภายใต้ชื่อเดียวกัน โดยผ่าน กระบวนการชุมชน ต่าง ๆ ไม่ได้มาจากการกระทำจากฝ่ายเดียวแต่เป็นการกระทำแบบหลายฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหารชุมชน หรือ รัฐบาล พลัดถิ่นคาเรินนี คนพลัดถิ่นที่หนีร้อนมาพึ่งเย็น ผู้ที่อ้างตัวเองเป็นคนพลัดถิ่น เครือข่าย องค์กร เอกชน ผลประโยชน์และความมั่นคงแนวชายแดนของประเทศไทย และการเล่นบทบาท ทางด้านมนุษยธรรมขององค์กรนานาชาติ จึงกลายมาเป็นสิ่งที่เข้ามาบรรจบสมยอม และกลายเป็น ภาพ ที่มีมิติ ที่ลึกและลานเรื่องราวให้หนักแน่น ของการเป็นคนพลัดถิ่น

ดังนั้นชุมชนคนพลัดถิ่นจึงเป็นสถานที่สำหรับการสร้าง ชาตินาเร็นนี และเป็นกำลังสำหรับกลับไปสร้างรัฐนาเร็นนี โดยการปลูกเร้าระดมความเป็นชาตินิยมนาเร็นนีให้มี สถานภาพ ที่แตกต่างจากเดิมที่เป็นชาติที่ไร้รัฐ อยู่อย่างกระจัดกระจาย แตกสลายและเจ็บปวด ให้กลับมามีความเป็นปึกแผ่นและเกิดความมั่นคง

การสร้างชาติ คือ การถักทอชุมชนของตนเองที่มีอุดมการณ์ในการทวงคืนแผ่นดิน เป็นชุมชนจินตนาการ (imagined community) แต่การสร้างความเป็นปึกแผ่นในแผ่นดิน อันนี้ได้ถูกสร้างให้เป็นชุมชนที่ดู เหมือนสมบูรณ์ กลายเป็นชุมชนรัฐพลัดถิ่นที่เป็นชุมชนจินตนาการของคนพลัดถิ่น (diaspora imagined community) ซึ่งทั้งชุมชนในจินตนาการฝั่งพม่าที่ถูกสร้างขึ้น และชุมชนจินตนาการในชุมชนพลัดถิ่นต่างก็ไม่ใช่ความจริง หากแต่เป็นสิ่งที่ ปรากฏออกมา ให้เห็นเหมือนจริงเสมอมา

ประการแรก ความเป็นชาตินาเร็นนีนั้นปรากฏชัดออกมาภายหลังยุคอาณานิคม และการกำหนดอาณาเขต ก็มีความสับสนเป็นอย่างมากว่าเขตแดนใคร เป็นของรัฐใด เช่น นาเร็นนีจะต้องมีความสมดุลระหว่างการควบคุมคนที่อยู่ในอาณาเขตที่แบ่งแยกออกกระหว่าง กะเหรี่ยง พม่า คะฉิ่น ชิน และฉาน (ไทใหญ่) ประชาชนที่อยู่ภายในอาณาเขตของรัฐนาเร็นนีที่ได้ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนจำนวนมาก ไม่เคยรู้จัก ชาตินาเร็นนีมาก่อน และกระบวนการ สร้าง ชาติ ให้มีความชัดเจน ในช่วงอาณานิคม และหลังอาณานิคมเล็กน้อย เพื่อต่อรองให้มีอาณาเขตของรัฐ การต่อรองเกิดขึ้นเฉพาะบนโต๊ะเจรจาระหว่างกลุ่มอำนาจที่ต้องการเป็น อิสระจากพม่า เช่นผู้นำพม่า เจ้าอาณานิคมอังกฤษ ที่น่าสนใจก็คือ จากการแบ่งแยกเขตแดนทางภูมิศาสตร์ ได้แยกกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งออกจากกะเหรี่ยง KNU ได้แยกไทใหญ่จำนวนหนึ่งออกจากรัฐฉาน ให้มาอยู่ภายใต้ชื่อรัฐนาเร็นนี และดำรงอยู่เช่นนี้ ทั้งจากฝั่งพม่าและเมื่อย้ายมา จัดตั้งรัฐพลัดถิ่นภายในชุมชน พลัดถิ่นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประการที่สอง รัฐที่ถูกจัดตั้งขึ้นในต่างประเทศหรือแผ่นดินอื่น ก็ไม่ได้มีความเป็น รัฐที่สากลนิยม ยอมรับ และเป็นอิสระแต่อย่างใด ไม่มีอิสรภาพ ปราศจากพื้นที่ของตนเอง แต่อยู่ได้ด้วยการรับความช่วยเหลือ และยังมี ปัญหาเรื่อง การเพิ่มประชากรโดยรับคนที่ไม่ ควรมีสถานภาพผู้ลี้ภัยให้มาเป็นผู้ลี้ภัย ซึ่งเป็นเพียงกลยุทธ์ของผู้นำในการสร้างหรือเพิ่มประชากรคนพลัดถิ่น เพื่อดำรงความเป็นชุมชนคนพลัดถิ่น

แต่กระนั้นก็ตาม ผู้นำก็ไม่ได้มีเป้าหมายอย่างแท้จริงที่จะหวนกลับคืนแผ่นดินเดิม ความเป็น ชุมชนพลัดถิ่นมิใช่ เพื่ออ้าง หรือเพื่อระดมความช่วยเหลือจากนานาชาติที่กล่าวอ้างว่านิยมประชาธิปไตย แต่ก็อาจจะมีผลประโยชน์อื่นแอบแฝงและการต่อรองอำนาจของหมู่ผู้นำชุมชนพลัดถิ่น ในฝั่งไทยจึงเป็นชุมชนจินตนาการและด้วยความสับสน อิหลัทธิเหลือ (dilemma) กล่าวคือ ในขณะที่ผู้นำกระตุ้นเรียกร้องและบังคับให้คนพลัดถิ่นเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้และหนุนเสริม แต่ก็แสวงหาทางออกของตนเอง โดยส่วนตัวในวิธี ต่าง ๆ เช่น ความพยายามที่จะมีบัตรประชาชนดำรงสัญชาติไทย หรือการคิด ที่จะอยู่อย่างพลัดถิ่น ในดินแดนอื่น ความพยายามผสมกลมกลืนและการข้ามไปยังรัฐชาติ อื่น ๆ ต่อไป รัฐหรือ อุดมการณ์ จึงเป็นเพียงจินตนาการ

ภายใต้การหลอมรวมในแนวคิดชาตินิยมคาเร็นนี่/ การสร้างชาติในชุมชนคนพลัดถิ่น จึงซ่อนความแตกต่างหลากหลายไว้ภายใต้ป้ายเพียงไม่กี่ประเภท แต่ภายใต้ภาพที่ดูสอดคล้องกันนั้น มีทั้งความขัดแย้ง หลอมรวม และเลื่อนไหล เกิดการสร้างความสำคัญของสิ่งหนึ่งขึ้น และทำให้สิ่งหนึ่งสำคัญน้อยกว่า เช่น การแต่งกายที่กลายมามีรูปแบบทันสมัย และทำให้เกิดการละทิ้งจนถึงกีดกันการลดความสำคัญ และทำลายการแต่งกายตามประเพณีเดิม การปฏิรูปเลือกสรรวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการสร้างชาติคาเร็นนี่แทนที่จะยอมรับในความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และ/หรือบางครั้งก็ปรับประเพณีหรือบางส่วนของสัญลักษณ์ดั้งเดิม มาใช้ในบริบทใหม่ เช่น การจัดพิธีดีกู ที่เป็นพิธีกรรมสำคัญในอดีตของพลเมืองรัฐคาเร็นนี่ในอดีต สำหรับการบูชาขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร ได้ถูกนำมาจัดในชุมชนพลัดถิ่นโดยรัฐพลัดถิ่นในบริบทใหม่ที่ถึงแม้ที่นี้ประชาชนไม่ได้นำทำการเกษตรตามประเพณีมาเกือบ 20 ปี แต่ก็ยังนำเทศกาลประจำปีที่มีความสำคัญต่อการเกษตรที่ขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่นดังพิธีดีกู มาใช้ในบริบทใหม่ โดยสร้างให้เป็นสัญลักษณ์ของชาตินิยมคาเร็นนี่ เป็นต้น

จากที่ผู้ศึกษาอธิบายข้างต้น เรื่องการสวมใส่ชุดประจำชาติ การสวมใส่ชุดประเพณีเดิม หรือ การจัดพิธีโบราณในบริบทชาตินิยมกระทำโดยผ่านวาทกรรมชาตินิยมที่ทำให้เกิดเป็นสิ่งที่หยุดนิ่ง ดูเหมือนว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง และมองข้ามบางอย่างโดยจงใจขบเน้นประวัติศาสตร์บางช่วงเวลา หรืออาจจะให้ความสำคัญของการกระทำบางอย่าง และไม่กระทำบางสิ่งบางอย่างได้ ดังนั้นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของชาติคาเร็นนี่ จึงเป็นการสร้างขึ้นบนความสัมพันธ์ที่หลากหลาย

ตำแหน่งแห่งที่ (multi-locationality) และตัดข้ามการก่อรูปของสนาม อำนาจ เช่น คนพลัดถิ่น ชาตินิยมคาเรนนี่ สนามนานาชาติ และสนามสังคมไทย

4.3 ความเจ็บปวดอ่อนไหว ที่ถูกประกอบเป็นตัวตนคนพลัดถิ่น

ชีวิตพลัดถิ่นคาเรนนี่ คือ การอยู่อย่างผู้อพยพที่ไม่มีความแน่นอน เป็นการอยู่ท่ามกลางความอึดอัดและความพยายามเอาตัวรอดอย่างเจ็บปวด แต่ทุกคนสามารถเล่าเรื่องความเจ็บปวดได้หลาย ๆ จาก พวกเขาต้องการสนทนากับผู้ที่เป็นนักฟังที่ดีและไว้ใจได้

ในโอกาสที่ผู้ศึกษาได้สนทนากับผู้หญิงคนหนึ่ง เขาเล่าเรื่องที่เรียกความรู้สึกเจ็บปวดของเขาขึ้นมาเมื่อผู้หญิงคนนั้นนึกถึงความเจ็บปวดที่หลอมรวมเป็นชีวิตเป็นเลือดเนื้อของเขา และไม่สามารถสลัดหลุดไปได้ ไม่ว่าจะผ่านเวลามานานเท่าใดเธอเคยถูกกล่าวหาว่าขโมยอาหารจากเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะปฏิเสธอย่างไรไม่มีใครเชื่อ ความรู้สึกของการขาดอาหาร ขาดศักดิ์ศรี และเอาตัวรอดเป็นเรื่องที่ทุกคนไม่อยากจะกล่าวถึง และอ่อนไหวเกินกว่าจะพูดได้ ไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร และจะต้องอยู่ในสภาพนี้อีกนานเท่าใด

หรือการพูดคุยถึงปัญหาบางประการที่อ่อนไหวเกินไป ถึงแม้จะไม่ใช่เรื่องของเขาเอง บางเรื่องก็ไม่สามารถยอมรับความจริงกันได้ คนพลัดถิ่นในชุมชนไม่สามารถที่จะพูดถึง เมื่อถูกสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทอดทิ้งคนแก่ให้อยู่ลำพังโดดเดี่ยวภายในชุมชนอย่างอ้างว้าง ในบางกรณีลูกของพวกเขาก็ยังอาศัยอยู่ในชุมชน แต่ทอดทิ้งพ่อแม่ที่แก่ชรา คำตอบที่ได้รับกลับเป็นความพยายามที่จะอ้างอิงถึงธรรมเนียมของกะเหรี่ยงสกอร์และคาเรนนี่ ที่มีวัฒนธรรมคล้าย ๆ กันในเรื่อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่โดยทั่วไป คนรุ่นลูกจะช่วยปลูกบ้านให้คนสูงวัยอยู่กันตามลำพัง เพราะคนสูงวัยไม่ชอบเสียงดังหรือความวุ่นวายภายในครอบครัว และหากคนสูงวัยเสียชีวิต ลูก ๆ จะต้องเผาศพขี้เ็นไปพร้อมกับการทำพิธีศพ ผู้ศึกษาได้สอบถามธรรมเนียมของกะเหรี่ยงและคาเรนนี่ที่เป็นพลเมืองไทยในหมู่บ้าน โดยทั่วไปเห็นว่า มีความแตกต่างจากภายในชุมชนเป็นอย่างมากเพราะโดยทั่วไปแล้ว การแยกครอบครัวนั้นจะปลูกบ้านอยู่ใกล้ ๆ กันกับเรือนของลูกหลาน โดยส่วนใหญ่แล้วพ่อแม่หรือปู่ย่าตายายไม่ต้องทำงาน ลูก ๆ หลาน ๆ จะนำอาหารไปให้กันสม่ำเสมอ แต่สำหรับในชุมชนพลัดถิ่น คนแก่ถูกทอดทิ้งให้เผชิญชะตากรรมตามลำพัง

และคำอธิบายบางอย่างก็น่าสงสัย เช่น คนแก่พลัดหลงกับลูกหลานจากสงคราม คำอธิบายนี้ผู้ศึกษาเชื่อว่ามิใช่ความจริง แต่ที่พบเห็นก็มีเหตุผลอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ลูกหลานทอดทิ้งไว้ที่ชุมชน ในขณะที่พวกเขาออกไปทำงานทำภายนอก หรืออยู่ในชุมชนแต่ไม่แยแสสนใจ การละทิ้งคนแก่ อาจจะเป็นความห่างเหินที่เกิดขึ้นและยากที่จะอธิบาย ยากที่จะยอมรับความรู้สึกเช่นนั้น จนกระทั่งพวกเขาเดินทางหรือหนีไปอยู่ในสังคมไทยไปประเทศที่สามหรืออยู่ใกล้กันโดยไม่สนใจ คนแก่ก็จะถูกทอดทิ้งอย่างสมบูรณ์

บางบทสนทนาเกี่ยวกับความสับสนของการเป็นพลเมือง กับ การสังกัดกลุ่มก็ทำให้เกิดความขัดแย้งในใจเป็นอย่างมาก ดังในกรณีของคนที่ไม่สามารถเดินทางไปประเทศที่สามแล้ว เขาอยากจะทำกับคนอื่นว่าเขาเป็น คาเร็นนี่ แต่ในเอกสารเดินทางระบุว่าเขาเป็นพลเมืองของรัฐพม่า ที่เขาเป็นปฏิเศร เรียกร้องอิสรภาพจากรัฐ เขาไม่เคยรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับรัฐนั้น เป็นความรู้สึกจำยอมที่จะต้องได้รับ ว่าตนเองคือพลเมืองของชาติที่เขาารู้สึกภายในว่าไม่ยอมรับและต้องปิดฉากภายในเอาไว้ รักษาชื่อมาจากพม่าเอาไว้ แต่ในใจเรียกร้องว่าตนเองคือ คนคาเร็นนี่ เคยมีรัฐคาเร็นนี่เป็นของตนเอง

หรือในกรณีของวัยรุ่นชายคนหนึ่งพูดภาษาไทยเก่งมากอายุประมาณ 18 ปี เขายังอายุไม่มากแต่มีภรรยาและลูกอีกหนึ่งคน เขาอธิบายว่า เมื่อเขาโตเป็นวัยรุ่นและเขากำลังจะถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารคาเร็นนี่ ตัวเขาเองไม่อยากจะไป เขาไม่ได้อยากอยู่ในสภาพเช่นนี้ จึงหาเหตุผลเป็นข้ออ้างคือการมีภรรยาและมีลูก ทำให้เขาสามารถปฏิเสธการเป็นทหารได้ แต่ก็ไม่ใช่ทุกคนที่สามารถเลือกเช่นนั้น ดังกรณีผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องแก่ แต่สามีต้องไปรบ ทำให้เกิดปัญหาทางจิต เป็นโรคประสาท ผู้ศึกษาได้ไปเยี่ยมเขาที่บ้าน แม่สามีเธอทราบเรื่องอาการป่วยของเมียที่มักจะหนี อุ่มทอง หนีไปอยู่ในป่า และเริ่มมีอาการหนักมากขึ้น เขาต้องการที่จะเดินทางกลับมาเยี่ยมภรรยาและลูกของเขามาก แต่ไม่สามารถที่จะเดินทางกลับมาที่ชุมชนพลัดถิ่นได้ เนื่องจาก มีทหารพม่าขวางเส้นทางเดินระหว่างกองกำลังของเขากับชุมชนพลัดถิ่น ในวันหลังผู้ศึกษาได้เดินทางไปใหม่ ได้พบ เขาบอกว่าเดินทางกลับมาลำบากและเสี่ยงมาก บางครั้งจึงอาจจะสับสนระหว่างทหารคาเร็นนี่และชาวบ้านคาเร็นนี่ และเป็นอันตรายอย่างมากที่ชาวบ้านอาจจะถูกระแวงจากทหารพม่า เพราะสับสนและเคยมีปัญหาประเภทนี้มาแล้ว เช่น มีการใช้ความรุนแรงต่อประชาชน

ในบางกรณีเมื่อเป็นทหารแล้ว จะกลับลำ หรือเปลี่ยนใจ เมื่อตัวเองไม่สมัครใจที่จะเป็นทหารแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะทำได้เลย เช่นดังที่ ผู้หญิงคนหนึ่ง ที่เล่าเรื่องความวิตกกังวลถึงพี่ชาย

ของเขาที่เป็นทหารคาเร็นนี่ และความเป็นห่วงของแม่ที่มีต่อพี่ชายของเธอ ว่าไม่อยากจะเสียชีวิตจากการสู้รบ แม่จึงส่งจดหมายให้พี่ชายหนีออกมาจากที่ตั้งฐานทัพ ในที่สุดพี่ชายของเธอก็ถูกจับได้ ระหว่างแอบเดินทางกลับบ้าน ถูกค้นตัวและพบจดหมายของแม่ให้หนีกลับไปชุมชนเล็กเป็นทหาร ตั้งแต่นั้นมาครอบครัวจึงไม่เห็นพี่ชายของเธออีกเลย เธอเล่าให้ฟังว่า การลงโทษต่อผู้ที่หนีทหารนั้นรุนแรงมาก ผู้ที่ถูกจับได้จะถูกล่ามด้วยโซ่ และให้ถือปืนอยู่ด้านหน้าฐานทัพ หากพม่าเดินทางมาถึงคนนั้นจะต้องตายก่อนไม่มีทางรอดได้ ดังนั้นคนที่อยู่ด้านหน้าจะต้อง สู้แบบถวายชีวิต การลงโทษผู้ที่หนีทหารจึงเหมือนเป็นการลงโทษประหารชีวิต เพราะ ทุกคนก็ทราบดีว่า สถานการณ์สู้รบอาจจะเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา

หรือในกรณีของคนจำนวนหนึ่งที่ทุพพลภาพ เสียอวัยวะร่างกาย พวกเขาประสบปัญหามากในการดำรงชีพภายในค่ายลี้ภัย ในจำนวนหนึ่งได้ย้ายออกไปอยู่กับคนในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าตนเอง ผู้ลี้ภัยที่พิการพยายามตั้งกลุ่มของตนเองขึ้นเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์สำหรับตนเอง ในกลุ่มนี้แทบจะไม่มีใครหวังเลยว่า จะได้เดินทางไปยังประเทศที่สาม เพราะประเทศที่รับสมัครผู้ลี้ภัยตั้งเงื่อนไขรับเฉพาะผู้ที่สามารถทำงานช่วยเหลือตัวเองได้ ส่วนใหญ่จึงรับเฉพาะผู้มีความรู้ความเข้าใจการใช้ภาษาอังกฤษ

พวกเขารู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถปรับตัวได้ ผู้พิการในค่ายลี้ภัยมีสภาพที่แตกต่างจากผู้พิการในประเทศไทยอย่างมาก จากการสังเกตของผู้ศึกษาเอง ไม่ค่อยพบว่าผู้พิการจะสามารถขึ้นมาประดับประดาตนเองได้อย่างเช่น ผู้พิการในประเทศไทย ที่เราสามารถพบเห็นผู้พิการตาบอด เดินขายล็อตเตอรี่ ประกอบอาชีพที่หลากหลาย อาจจะเป็นเพราะผู้พิการในไทยมีองค์กรต่าง ๆ ที่เข้าให้ความช่วยเหลือพวกเขาให้สามารถอยู่รอดด้วยตัวเองได้มาอย่างต่อเนื่องหลายปี NGOs ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้พิการในชุมชนพลัดถิ่นว่า

“พวกนี้ไม่เคยคิดเรื่องอื่น นอกจากเงิน บ่นแต่ว่าตัวเองโชคร้ายที่เป็น
อย่างนี้ เรียกร้องให้คนอื่นสนใจ คนที่อยู่รอดได้แล้วก็ไม่สนใจที่จะช่วยคนอื่น”

ผู้ศึกษาได้ยินคำพูดจากการประชุมร่วมกันในหลาย ๆ องค์กร ระหว่างองค์กรเอกชนและผู้พิการ เขาเสนอแนะว่า องค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามาทำงานกับคนพิการจะทำอะไรต้องผ่านคณะกรรมการผู้พิการ และไม่ควรทำงานเอง ควรนำเงินทั้งหมดของทุกองค์กรมารวมกันและให้ผู้พิการทำงานเอง การ

เรียกร่องเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยกับองค์กรที่ทำงานกับผู้พิการ สุดท้ายก็คือ จะต้องตกลงกับพวกเขาที่ทำให้เขาพอใจได้ จึงจะเริ่มทำงานกันได้

คนพิการรู้สึกท้อแท้ ไม่มีกำลังใจที่จะฝึกอาชีพ ฝึกทักษะการใช้ร่างกาย ร่างกายกลายเป็นอุปสรรคที่จะยังชีพ พยุงร่าง และเป็นภาระทั้งของตัวเองและคนอื่น ๆ จากการได้สัมผัสกับผู้พิการที่ค่อนข้างใกล้ชิด ประมาณ 30 คน มีไม่ถึง 3 คนที่สามารถลุกขึ้นมาสู้กับชีวิตได้ แต่พวกเขาอยู่เช่นนั้นมายี่สิบปี ทำไมไม่มีอะไรเกิดขึ้น ผู้ศึกษาไม่พบโครงการที่จะช่วยเหลือพวกเขาได้อย่างจริงจัง ยังพบอีกว่าหลายคนที่รู้สึกอายในร่างกายของตัวเอง เป็นความอายที่ลำบากในการปกป้อง ผู้ศึกษาเคยเห็นคนตาบอดในไทยที่เขาใช้แวนตาเพื่อบังตาที่พิการ แต่คนพลัดถิ่นไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้ ทั้งที่เขาตาบอดเขาก็รู้ได้ว่าคนอื่นจะเห็นว่าตาเขาไม่งดงาม ขณะที่คุยกับผู้ศึกษา ทั้ง ๆ ที่เขามองผู้ศึกษาไม่เห็น บางขณะเขาก็อดไม่ได้ที่จะนำมือมาปิดบังใบหน้า และดวงตาเขาที่บอดสนิทที่คนอื่นจะเห็นความไม่น่าดูของตัวเอง ขณะที่ฝึกอบรมให้พวกเขาตีมีด บางคนพยายามแสดงออกว่าตนเองมีความสามารถ และหากเขาไม่สามารถทำได้ ก็จะแสดงอาการฉุนเฉียว ดูว่าอาจารย์ที่ให้หน้าที่ที่ไม่เหมาะสมกับเขาคคนพิการมีปัญหาเรื่องการรักษาสวมดุลของร่างกาย พวกเขาไม่สามารถให้ร่างกายส่วนอื่นมาทำหน้าที่ทดแทนร่างกายที่สูญเสียไปได้ และไม่เคยมีการฝึกอบรมเช่นนี้มาก่อน พวกเขาดำรงอยู่ด้วยความรู้สึกสูญเสีย ทุพโภชนาการ ไม่สามารถออกรับจ้างเช่นเดียวกันกับคนอื่นเพื่อเลี้ยงครอบครัว มีพวกเขาเป็นจำนวนมากที่อยู่อย่างโดดเดี่ยว คนเดียว หรือบางคนก็อยู่กับเครือญาติ ไม่ได้แต่งงานออกไปสร้างครอบครัว

ผู้นำชุมชนไม่ได้ให้ความสนใจต่อความทุกข์ของพวกเขา พวกเขาแสดงออกถึงปัญหาด้วยตัวเอง โดยนำความทุกข์เข้าสู่ระบบการขอความช่วยเหลือ เพราะผู้นำชุมชนได้สร้างประวัติศาสตร์ที่ใหญ่กว่า ลำคัญมากกว่า ทุกข์ของพวกเขาจึงต้องถูกกดให้เงียบ และหากความทุกข์เกี่ยวข้องกับผู้นำ เรื่องราวเหล่านี้จะไม่สามารถถูกนำมาสู่การยอมรับให้เป็นประวัติศาสตร์ของชุมชน ประวัติศาสตร์เงียบหรือที่ถูกปกปิดในหลายฉากเหตุการณ์ กลับตรงข้ามกับฉากประวัติศาสตร์เรื่องราวที่ผ่านการประกาศ ถักทอและสร้างขึ้นมาจากเลือดและน้ำตาของผู้สูญเสียที่มีอยู่จริง ด้วยชีวิตของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของกับระเบิด อาวุธปืน การทำลายบ้านเรือนจากรัฐบาลเร่ร่อน เป็นภาพแทนสังคมโดยรวมของชุมชนพลัดถิ่นในแผ่นดินไทย และเป็นวาทกรรมที่ยกไปใช้ในเชิงปฏิบัติการตามสื่อต่าง ๆ เพื่อระดมความช่วยเหลือจากนานาชาติ

ส่วนประวัติศาสตร์อีกจากหนึ่งเป็นประวัติศาสตร์เรียบที่มาจากประวัติศาสตร์เฉพาะ ส่วนตัว ประวัติศาสตร์ที่เรียบ นอนกัน ตกตะกอนชั้น ๆ ของชีวิต เขาได้รำร้องออกมาก่อนที่จะผู้ศึกษาจะ ปิดฉากการเก็บข้อมูลชุมชน เขาอยากร้องอธิบายว่า

“ไม่ว่าใคร ทั้งพม่า กับผู้นำเรา ก็เอาจากเราไปเหมือน ๆ กัน
เราปลุกข้าว ถ้าอยู่ใกล้พม่า ก็ต้องให้พม่า อยู่ใกล้ผู้นำเราก็ต้องให้เขา
ถ้าทั้งสองกลุ่มมาถึงเรา เราต้องให้ทั้งสองทาง”

ด้วยเหตุดังนี้ เขา/ พวกเขา จึงเลือกที่จะเดินทางออกจากชุมชนเดิมมาอยู่ชุมชนพลัดถิ่น ถึงแม้จะต้องเสียสละบางอย่าง แต่ก็ได้บางอย่างกลับมา เช่น เข้าเป็นส่วนหนึ่งของชาติคาเร็นนี และ สลับกับการไปเป็นแรงงานราคาถูกภายนอก หรือมีโอกาสอื่น ๆ ที่ดีกว่า

หรือในกรณีประวัติศาสตร์ที่เรียบอีกจากหนึ่ง ยายอายุ 55 ปี ถูกสามีที่เป็นทหารปลด เกษียณจากกองทัพทำร้ายร่างกายอย่างสาหัส สามีของยายกระชากผมและนำศีรษะของยายโขก กับบันไดบ้าน ทบตียายจนสลบ เพื่อนบ้านช่วยไม่ทัน ลูก ๆ ก็ไม่กล้าช่วย จริง ๆ แล้วยายเลิกกับสามี มา 10 กว่าปีตั้งแต่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนพลัดถิ่น เพราะถูกทำร้ายบ่อย ๆ แต่หัวหน้าชุมชนไม่ยอมรับ สักที่ว่า ทั้งสองคนเลิกกัน แล้วเมื่อพิจารณาเรื่องนี้ หัวหน้าหมู่บ้านอธิบายว่า เป็นเรื่องผัว ๆ เมีย ๆ

ผู้ศึกษาถาม: “ทำไมล่ะ?”

ผู้ศึกษาถามเหตุผล หัวหน้าหมู่บ้าน ให้ความกระจ่างว่า

“ให้หย่าได้ยังไง ก็ไม่ได้เข้าโบสถ์ แต่งงาน”

ผู้ศึกษาถาม: “แล้วเรื่องนี้ จะทำยังไงต่อไป”

ไม่มีคำตอบ แต่มีคำสัพทว่า

“ตัวของยาย เคยเป็นผู้นำกองทัพ มีลูกน้องมากมาย ตอนนี่แก่แล้ว เขารู้สึกว่าทำไมไม่มีความสำคัญ พวกเราถ้าจะจัดการปัญหา ต้องระวังเป็นอย่างมาก เพราะจะกระทบกับลูกน้องเขายังเป็นทหาร แล้วก็ยังอยู่ที่นี้ก็มี”

จากสนทนาข้างต้นเป็นแบบฉบับประวัติศาสตร์เงียบ ที่ให้รู้ได้เฉพาะในกลุ่มใกล้ชิด เช่น NGOs ที่ติดตามเรื่องเหล่านี้กับผู้เดือดร้อน ผู้ศึกษานึกไปถึงช่วงเวลาก่อนที่จะเดินทางมาที่ชุมชนพลัดถิ่นได้รับแจ้งจาก NGOs คนที่สอบสัมภาษณ์ผู้ศึกษาเพื่อเป็นอาสาสมัคร ที่เล่าให้ฟังว่า

“เจ้าหน้าที่ที่ทำงานขององค์กร เครียดมาก suffer หลายเรื่องไม่มีทางออก แก้ไขปัญหาไม่ได้ ไม่ใช่เรฟฟู้เจเท่านั้นที่ป่วย เจ้าหน้าที่ภาคสนามก็ป่วย อย่างเรื่องผู้หญิงที่ถูกข่มขืน สามมีทำร้ายลูกเมีย เราจะรับรู้ตลอดเวลา มากมายเหลือเกิน”

“แต่เราแก้ไขปัญหานั้นน้อยมาก มีการฝึก การเยียวยาให้เจ้าหน้าที่เพื่อปลอบ อด ไม่ให้ เรฟฟู้เจ painful มากเกินไป แต่ทำไปทำมาสงสัยต้องใช้กับพวกเรากันเอง”

ผู้ศึกษาได้ยกคำอธิบายข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นถึง กรณีประวัติศาสตร์เงียบ ที่ตัดตอนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนหนึ่งถูกประกาศออกไป อีกบางส่วนถูกเก็บซ่อนไว้ นอกจากนี้จากเอกสารลับขององค์กรนานาชาติ ได้นำเสนอภาพรวมของการข่มขืนที่เกิดขึ้นในชุมชนพลัดถิ่น เป็นหนังสือที่ร้องเรียนไปยังกระทรวงมหาดไทย โดยรวมแล้วเกือบ 40 รายจากชุมชนพลัดถิ่นทั้งหมด 9 แห่ง ประมาณ 80 % ในช่วงเวลาหลายปี และมีเหตุการณ์ครั้งหนึ่งที่ข้าราชการไทยข่มขืนและเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ มาจากการข่มขืนโดยผู้ชายภายในชุมชนพลัดถิ่นน้อยมาก ประมาณ 20% ของผู้ถูกข่มขืนทั้งหมด เป็นเรื่องที่น่าแปลกใจ เพียงแค่ 2 เดือน ที่ผู้ศึกษาอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ก็ทราบข้อมูลย้อนหลังไปในช่วงไม่ถึง 5 ปี เพียงชุมชนเดียวก็มีเกินกว่า 10 เหตุการณ์ นี่คือ ประวัติศาสตร์เงียบ นอนกัน และปิดไว้ เป็นเรื่องที่เราได้เฉพาะคนที่อยู่ภายในชุมชน แต่ประวัติศาสตร์ฉบับประกาศ คือมีการข่มขืนจริง แต่เกือบทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะเจ้าหน้าที่รัฐไทยกับทหารพม่าเท่านั้น ผู้ศึกษาได้สัมผัส

กับเหตุการณ์ที่วัยรุ่นหญิงถูกข่มขืนโดยครูใหญ่ เมื่อขึ้นศาล คนที่ข่มขืนพ้นผิดจากระบบการศึกษาของชุมชน พวกเขาได้รับฟังเฉพาะข้อมูลจากผู้ต้องหา เพราะเขาเป็นหลานของผู้นำชุมชน ปัจจุบันเด็กผู้หญิงถูกส่งไปอยู่ให้ไกลจากผู้ชายและครอบครัวของผู้ถูกข่มขืน พร้อมกับลูกที่เกิดมาจากการถูกข่มขืน

4.4 การประกอบสร้างตัวตนจากความแตกสลาย

การที่คนพลัดถิ่นจะสามารถเอาตัวรอดได้ในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บีบเค้นเพราะจากประสบการณ์ที่เจ็บปวด หวนหาแต่ไม่สามารถได้รับมา เช่น ความต้องการมีชีวิตที่สะดวกสบาย ความคิดถึงบ้านเกิดอันเป็นภูมิประเทศ ฤดูกาลในการทำกิจกรรมหาอาหาร ความอบอุ่นในครอบครัว การยังชีพ และความกังวลต่อความไม่แน่นอนในที่พักอาศัยในปัจจุบัน ความกังวลต่อความอดอยากของบุคคลในครอบครัว ทั้งที่ไม่สามารถกลับบ้านได้ หรืออาจจะต้องเดินทางต่อไป จึงขึ้นต่อศิลปะของการเอาตัวรอด การลงหลักปักฐานในบ้านที่ตั้งใหม่ อาจจะเป็นความสำคัญสิ่งแรกที่ต้องกระทำก่อนเมื่อมีโอกาสที่ดีกว่าสิ่งอื่น ๆ จึงจะตามมา การที่พวกเขาสามารถลงหลักปักฐานตัวเองได้ หมายความว่า เขาได้กลายเป็นคนพลัดถิ่น สถานการณ์พลัดถิ่นเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ บนความสัมพันธ์ที่แปลกแยกจากสังคมที่พักอาศัยและสังคมไทยข้างเคียง เขาได้เล่นบทบาทในการมีสถานภาพที่แตกต่างกันดำเนินไปอย่างสัมพันธ์กับแนวคิดที่มีต่อบ้าน

ในสถานการณ์ดังกล่าวมา ชุมชนพลัดถิ่นได้อาศัยสถานการณ์ที่คนคาเร็นนีกำลังกลายเป็นคนพลัดถิ่น โดยสร้างประวัติศาสตร์ในแนวแบบใหม่ สร้างวัฒนธรรมใหม่ ภาษาใหม่ โดยมีเป้าหมายทางการเมือง คือการสร้างชาติคาเร็นนี สร้างนักรบรุ่นใหม่ เพื่อกลับไปต่อสู้ สร้างความเชื่อมโยงกับชุมชนนานาชาติ และชุมชนพลัดถิ่น ณ ที่ต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อสนับสนุนให้ ชุมชนพลัดถิ่นเกิด และเติบโต เป็นชุมชนชาติในจินตนาการของคนคาเร็นนีพลัดถิ่นในสังคมไทย

ด้วยเงื่อนไขของการสร้างชาติคาเร็นนี คนพลัดถิ่นคาเร็นนีสามารถที่จะเข้ามาอ้างอิงเพื่อสร้างอัตลักษณ์พลัดถิ่น เช่น จากเรื่องราวเค้าโครงขนาดใหญ่ของการสร้างชาติที่ทันสมัย มีคุณค่าความดีงาม และมีอุดมการณ์ ในการกลับไปทวงคืนแผ่นดินจากศัตรูที่รุกราน เขาเก็บเรื่องราวตนเองไว้ และนำประวัติชีวิตของตัวเองก่อเป็นโครงเรื่องร่วมกับ โครงเรื่องประวัติศาสตร์ชาติคาเร็นนี เพราะการรวมเข้ากับเรื่องใหญ่ ๆ ทำให้เขารู้สึกมั่นคง แต่ก็ไม่ใช่ความมั่นคงที่จะหยั่งรากระยะยาว และพวกเขาเข้าร่วม หรือจำใจต่อสภาพของการเป็นคนพลัดถิ่น และมีชุมชนชาติในจินตนาการ การเข้าร่วม

เรื่องราวของ ชุมชนชาติคาเร็นนี่ได้ทำให้เกิดความรู้สึกที่มั่นคงขึ้น เป็นแหล่งอ้างอิงในการสร้างอัตลักษณ์ และอัตลักษณ์อยู่บนฐานที่มั่นคง หลากหลายและสามารถสั่นไหวได้

ดังนั้น ชุมชนพลัดถิ่น คือ สถานที่สำหรับบ่มเพาะกำลังคนที่จะสร้างชาติและนักบรุษใหม่ของรัฐคาเร็นนี่ และ ก็เป็นสถานที่ของพวกเขาที่จะสร้างความหวัง ซึ่งมากกว่าความต้องการของผู้ที่สร้างมันขึ้นมา เพื่อบรรเทาพวกเขา การยั้งชีพของพวกเขาไม่่ง่าย เพราะขึ้นอยู่กับภาระของการเอาตัวรอด ในเชิงปัจเจก ครอบครัว สังคม และภาระต่อการสร้างชาติ เรื่องราวชีวิตของพวกเขาในการติดตั้งตัวเอง หรือการ ตั้งถิ่นฐาน ที่อยู่บน สถานการณ์ไม่มีความแน่นอน ความ อดอยากหิวโหย คาดหวังสิ่งที่ดี กว่าที่จะมาถึง และการดิ้นรนเพื่อที่จะไปสู่สถานภาพใหม่ เช่น แรงงาน รับจ้าง ลูกจ้าง ดาวรของคนไทย หรือแสวงหา สถานที่พักพิงใหม่ คนพลัดถิ่นได้มีความพยายามเรียนรู้เพื่อที่จะได้เดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งไม่มีอะไรที่ ชัดเจนซักอย่างเดียว ท่ามกลางความอึดอัดของพวกเขาและความกดดันทางสังคม และการต้องรู้สึกจดจำ ถูกกระตุ้นจากเบื้องหลังหรือประวัติศาสตร์ของการถูกทำร้าย ทำลายชีวิตของคนในครอบครัวจากศัตรูร่วมกันคือพม่า ด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ คือ วัตถุประสงค์ของการกลายเป็นคนพลัดถิ่น

พวกเขามีตำแหน่งแห่งที่ที่หลากหลาย เช่น พวกเขาบางคนมีสถานภาพผู้ลี้ภัย กล่าวคือ มี identity card ของ สหประชาชาติ แล้ว เขายังมีสถานภาพแรงงานต่างด้าวของกระทรวงมหาดไทย บางคนมีบัตรขาวเขา หรือบัตรประเภทอื่น ๆ ที่ทางราชการออกให้ หลากหลายสี และการอยู่ในชุมชน ภายในนั้นมีการจัดประเภทคนอีกหลายประเภท เช่น ในกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลืออื่น ๆ หรือช่วยเหลือตนเองได้ดีเท่าคนอื่น ทางสหประชาชาติ ได้จำแนกแยกประเภทออกมาเพื่อเฝ้าระวังให้ความช่วยเหลือ โดยองค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่เข้าไปทำงานตามความถนัดของแต่ละองค์กร

ในกลุ่มคนด้อยโอกาสเหล่านั้น เขาบางคนอาจจะเป็นคนที่ถูกครอบครัวแตกสลาย สามีหรือภรรยาเสียชีวิต หรือหย่าขาดจากกัน เด็กกำพร้า ผู้สูงวัย ทั้งที่อยู่เป็นคู่ โดยไม่มีลูกดูแล หรือผู้สูงวัยอยู่ลำพัง ผู้พิการ ผู้ป่วยทางจิตเหล่านี้เป็นต้น ก็จะมีสถานภาพตามรหัสของ สหประชาชาติ ความจริงแล้วรหัสที่พวกเขาได้รับค่อนข้างมีความสำคัญที่จะบอกว่าเขาจะได้รับประโยชน์อะไร พวกเขาไม่จำเป็นต้องรู้จักภาษาหนังสือ แต่ต้องจำไว้ ว่า รหัส ที่ให้แก่เขาคืออะไร บางคนที่ไม่อยู่ในรหัสของผู้ด้อยโอกาส ก็อาจจะสร้างป้อมเรื่องราวขึ้นมาก็ได้ เพราะระบบการตรวจสอบนั้นไม่ได้เข้มงวดมากนัก การได้รับรหัสผู้ด้อยโอกาสมา ทำให้พวกเขาได้รับสิทธิพิเศษจาก ความช่วยเหลือขององค์กรเอกชน

ต่าง ๆ ดังนั้นการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตของตนเองเพื่อได้รับสถานภาพ คำทรงสถานภาพ อ่างสิทธิในสถานภาพ เป็นเรื่องสำคัญในชีวิตประจำวันของพวกเขา เช่น หากพวกเขาไม่มีสถานภาพดังกล่าว เขาอาจจะไปขอเทียบไซ่ ญู ยาสระम्म (บางครั้งมีผักให้แต่ไม่ตลอดและพอเพียง) จากองค์กรเอกชนที่มีการทำเพื่อบริจาค ซึ่งเขาอาจจะนำมันไปใช้ในครอบครัว บางรายสามารถนำไปขายเพื่อเปลี่ยนเป็นสิ่งของที่ตนเองเห็นว่าจำเป็นมากกว่า หรือนำไปแลกโดยตรงกับอาหารจากเพื่อนบ้าน หรือร้านค้า

4.5 อัตลักษณ์และชายแดน

ความรู้สึกนี้จะแตกต่างกันหรือไม่ หากเปรียบเทียบกับกรณีเผชิญหน้าของคนที่มีรัฐเช่นเรากับฟิลิปปินส์ คำตอบคือ เราารู้สึกแตกต่าง เพราะคนฟิลิปปินส์มีรัฐ แต่ผู้คนมักจะรู้สึกไม่สะดวกใจนักที่จะคุยกับคนคาเร็นนี่ กะเหรี่ยง ปะด่อง เพราะรู้ว่าเขาคือ คนที่ไร้รัฐ เรากลัวคนที่ไร้รัฐ หรือเรารู้สึกมีอำนาจเหนือกว่าเรามีบางสิ่งที่ค้าชูเราให้ดูว่าสำคัญและมีสถานภาพสูงกว่า

เรากังวลเมื่อเขาเข้ามาอยู่ใกล้ ๆ เรา และกีดกันเขาออกไปด้วยชายแดนที่มองไม่เห็น เราได้จัดให้คนพลัดถิ่นอยู่ในสถานภาพที่ดูเป็นอันตรายอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้เขาจะเปราะบางเป็นอย่างมากในสังคมประเทศไทย แต่คนไทย รู้สึกกลัว

ชายแดนถูกสร้างมาจากความกลัวและสิ่งอื่น ๆ ผสมกัน กลายเป็นชายแดน ดังนั้นจึงดูเหมือนว่า ชายแดนมีความไม่แน่นอน คงที่ นอกจากนั้นยังสามารถประกบฝังไว้ในเรือนร่างหรือถูกสื่อโดยเป็นสัญลักษณ์บนเรือนร่างของคน แทรกอยู่ในน้ำเสียงหรือสำเนียง หรือบางครั้งเราก็ใช้สายตาของเรา กีดกัน เราใช้การมองของเราเพื่อแบ่งคนที่ข้ามชายแดนมาแล้วให้ตระหนักถึงการมีชายแดน และชายแดนไม่เคยหายไป

การจัดการกับชายแดนคือการกั้นคนอื่นออกไปซึ่งอาจจะพิจารณาคนหรือกลุ่มคนที่ทำให้รู้สึกถึงความเสื่อมเสีย แต่ อะไรคือความเสื่อมเสีย (stigmatized) ความเป็นจริงที่ไม่ต้องการให้ข้ามชายแดนออกมาเพราะปิดมันไว้ เช่น ความเป็นจริงที่มาจากการประกาศชาตินิยมคาเร็นนี่ โดยที่ไม่ต้องการให้ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ๆ เป็นภาพแสดง ดังนั้นชาตินิยมจึงเพี้ยนไปจากสิ่งที่ต้องการไม่ต้องการให้มีกลุ่มที่ผิดเพี้ยน เบี่ยงเบนไปจากสังคมที่ถูกสร้างขึ้น หรือก้าวข้ามล้าออกมา เช่น ลักษณะของความล้าหลัง ไม่ทันสมัย ไม่ดีงาม ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อแบ่งเขตชายแดนให้

ชัดเจน และเนื่องด้วยสาเหตุนี้เอง ทำให้ในบางครั้งการสร้างชายแดนของเชื้อชาติของกลุ่มชาติพันธุ์โดยรวมของคะเร็นนี่ (Pan-Karenni) ได้แยกคนพม่าในชุมชนออกไป แม้ชาวพม่าหลายคนจะตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน คือ การถูกเนรเทศออกมาจากมาตุภูมิ เช่นเดียวกับกับคนคะเร็นนี่ ปะด่อง ไทใหญ่ ก็ตาม ในบางครั้งชะตากรรมก็โหดร้ายและเกิดการแข่งขัน ต่อสู้ กัดขีหรืออาจจะไปถึงแก๊ซวิต

ชายแดนถูกสร้างขึ้นมาจากกฎหมายรัฐไทย และข้อตกลงที่เป็นสากลในเวทีของสากลนิยม ถึงแม้ว่าจะมีการแบ่งหรือสร้างแนวเขตที่กีดกัน ไม่ให้ผู้ลี้ภัยก้าวล้ำออกมาจากชุมชนที่ต้องอยู่ชิดชายแดน แต่ในทางกลับกัน จากการปฏิบัติก็สามารถเห็นได้ชัดว่าผู้ลี้ภัยสามารถเข้าไปทำงานในชุมชนพลเมืองไทยได้ การสร้างชายแดนจึงเป็นการสร้างเพื่อกีดกันคนต่างถิ่น คนนอก หรือคนต่างด้าว แต่ก็ต้องการได้รับประโยชน์จากคนพลัดถิ่นโดยให้พวกเขาเป็นแรงงานชั้นสอง ที่ได้รับค่าแรงงานระดับต่ำ ในบางกลุ่มก็อยู่ในไร่ หรือที่ดินของพลเมืองไทยได้ โดยไม่ถูกรบกวน หรืออยู่สลับไปสลับมาระหว่างชุมชนพลัดถิ่นกับชุมชนไทย การสร้างสิ่งกีดกันพวกเขาที่ชายแดน แต่ก็เปิดโอกาสให้เข้ามาในสังคม จึงเป็นสิ่งที่ขัดแย้งในตัวเอง(paradox) และการบริหารควบคุมชายแดนนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการทางวาทกรรมที่เป็นวัตถุวิสัยของความสัมพันธ์ทางอำนาจทางการเมือง

แต่ถึงแม้จะยอมให้พวกเขาสามารถที่จะเข้ามาในชุมชนไทยได้ แต่ก็มีกีดกัน การรูกล้ำไปสู่โลกภายนอกอื่น ๆ เช่น การตั้งด่านที่ตรวจตราบัตรประชาชนอย่างเข้มข้น มีการให้อำนาจที่สามารถควบคุมได้ยากแก่ตำรวจ เช่น หน่วยงานรัฐที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนพร้อมใจกันพร้อมใจจะเลยการมอง หรือ สอดส่อง ให้พวกเขาสามารถอยู่ได้โดยปกติ และไม่เกิดปัญหามากนักในพื้นที่ แต่หากพวกเขาเดินทางออกจากพื้นที่นั้น หากตำรวจตรวจพบ ก็จะสามารถที่จะรัดไถพวกเขาได้ด้วยราคาที่สูงเพื่อแลกกับอิสรภาพ

ชายแดนได้ถูกสร้างขึ้นหลากหลายประเภท โดยแสดงออกผ่านความเป็นนามธรรมที่ยึดยึดบนพื้นที่ทางกายภาพ หรือบนสิ่งที่เป็นรูปธรรม และเลยไปจนถึงเส้นแบ่งระหว่างชาติพันธุ์พลเมือง หรือ ร่างกายที่ประดับประดาตกแต่ง การแต่งกายและลักษณะของร่างกาย ที่ดูแล้วเขาเหมือนคนต่างถิ่น (alien) ลักษณะการแต่งกายนี้จึงกลายเป็นสิ่งที่ผนึกลงเป็นเส้นแบ่งชายแดนที่ไม่สามารถถูกล้ำได้ เพราะฉะนั้น ร่างกายจึงผนึกกับสัญลักษณ์ และกลายเป็นสิ่งเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ร่างกายพวกเขาจึงกลายเป็นชายแดนไปด้วย

การควบคุมบริหารการสร้างเขตแบ่งแยกชายแดนคนพลัดถิ่น อาจจะสามารถสังเกตได้จากหน้าตา ร่างกาย การสวมใส่ เสื้อผ้าและสิ่งประดับ เช่น การดูลักษณะพิเศษบางอย่าง อาจจะเป็น

ห่วงกำไลคอทองเหลืองสำหรับกลุ่มปะด่อง ไบหูที่ถูกเจาะกว้างเพื่อใส่ตุ้มหูขนาดใหญ่ การแต่งกาย เสื้อผ้าที่แสดงความเป็นชาติพันธุ์ส่วนน้อยจากพม่า และแตกต่างจาก มัง กะเหรี่ยง มูเซอ ที่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย ถึงแม้ผู้ลี้ภัยบางคนจะพยายามไม่ใส่เสื้อผ้าที่สังกัดชาติพันธุ์เดิม แต่ลักษณะบางอย่างก็จะถูกสังเกตเห็นได้ เช่น ไบหูที่ถูกเจาะรูของหญิงคะยาห์ ร่างกายเดียวกันแต่ต่างสถานการณีกัน พวกเขาเคยมีความภาคภูมิใจ และรู้สึกทึ่งว่าสวยงาม เมื่อสวมใส่ต่างหูและเมื่อถอดออกก็ได้นำผ้าขนหนูมาปิดบังไบหู ถ้าหากพวกเขาไม่ปิดไว้ก็就会被สังเกตเห็นได้ง่ายและทำให้รู้ว่าพวกเขาคือ คนพลัดถิ่นจากพม่า ที่หนีออกมาจากมาจากรัฐฉานและเข้าเมืองผิดกฎหมาย

การเห็นสัญลักษณ์บนเรือนร่าง ร่างกาย สามารถทำให้แยกแยะได้ โดยการมอง ดังนั้น การมองก็คือการเหยียดเชื้อชาติ (racialized) ต่อคนที่มีความแตกต่าง การเหยียดเชื้อชาติ ก็คือการปิดกั้นปกป้องชายแดนและผลักให้ คน เหล่านั้นดำรงอยู่อย่างแตกต่างกัน

ในทางกลับกันและที่สำคัญก็คือ คนพลัดถิ่นคะเร็นนี่ ได้ใช้การถูกมองเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความพยายามที่จะปรับตัวเพื่อให้พ้นจากการกีดกัน กตขี้ แบ่งแยก เพื่อที่จะเข้าสู่สังคมที่ทำให้เหมือน ๆ กันกับคนในท้องถิ่น

4.6 สร้างชาตินิยมผ่านประเพณีประติษฐ์

การประกอบสร้างตัวตนในความเป็นชาติคะเร็นนี่นั้นตลอดเวลาเป็นการแข่งขันทางการเมืองของการสร้างตัวตน และชาติคะเร็นนี่เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ระหว่างการจัดประเภทตัวตนของตนเองท่ามกลางชาติพันธุ์อื่น และมีการจัดแบ่งช่วงชั้น ซึ่งก็มีการข้ามระหว่างช่วงชั้นไปมา ระหว่างการจัดเข้ากลุ่มตามลักษณะชาติพันธุ์ที่ถูกทำให้มาตรฐาน คือ คะเร็นนี่เดียว โดยผ่านสื่อวัฒนธรรมที่ถูกแสดงออกมา เช่น เทศกาลงานดีกู การแต่งกายด้วยการสวมใส่เสื้อผ้าประเพณีที่ถูกออกแบบให้การแต่งกายของชาติคะเร็นนี่คล้ายกับการสร้างอาณาเขต เป็นอาณาบริเวณที่ล้อมรอบคนกลุ่มย่อย ๆ ของคะเร็นนี่ ให้อยู่ในวงล้อมของชาติคะเร็นนี่อย่างสมบูรณ์ โดยพิธีกรรม การประติษฐ์ประเพณี หรืองานเทศกาล เป็นความพยายามดึงคนพลัดถิ่นที่แตกกระจายให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชาติคะเร็นนี่ หรือหากแม้จะไม่สามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งได้โดยปกติ แต่ก็จะถูกเกณฑ์หรือบังคับและหากไม่สามารถเข้าไปรวมเป็นส่วนหนึ่งได้เลยก็อาจจะต้องจ่ายออกไปในราคาแพงมาก ซึ่งพวกเขาเลือกที่จะ

เข้าไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของชาติคาเร็นนี่เพื่อจะสามารถอยู่อย่างสงบสุขในชุมชนพลัดถิ่นและปลอดภัย (Hall 1989: 255)

แต่กระนั้นการรวมเป็นคาเร็นนี่เดียว ไม่ได้ทำให้ความแตกต่างหายไป แต่ได้ถูกจัดให้มีความแตกต่างในประเภทอื่น ๆ ซึ่งถูกนำเข้าไปสู่การแบ่งชนชั้นในชุมชนพลัดถิ่น การจัดประเภทกลุ่มเป็นชนชั้นผู้นำ และคนธรรมดา เจ้าหน้าที่ในระบบทางการต่าง ๆ ของชุมชน กับผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีอำนาจในชุมชน อย่างกรณีที่พวกเขาขอรับการถูกเกณฑ์แรงงาน เข้าช่วยเหลืองานตามคำสั่งผู้นำการบริจาคข้าวหัก ๆ ที่อยู่ด้วยความอดอยากอึดอัด หรือ คนที่เคยเป็นผู้ลี้ภัยแต่ถูกยกฐานะให้เป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กร NGOs กับคนที่รับความช่วยเหลือจากพวกเขาเหล่านั้น

กรณีของการประดิษฐ์ประเพณีการแต่งกาย สำหรับคนพลัดถิ่นเมื่อขณะที่พวกเขายังอยู่อย่างในคาเร็นนี่ฝั่งพม่า เคยมีความภูมิใจในการเคร่งครัดและรักษาธรรมเนียมในการแต่งกายที่ตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นความภาคภูมิใจในการสวมความเป็นคาเร็นนี่ แต่สำหรับคนคาเร็นนี่ที่ข้ามชายแดนมาประเทศไทยนั้น ความเป็นคาเร็นนี่ถูกสะท้อนผ่านการเป็นคนของรัฐพลัดถิ่น(diaspora state) การแต่งกายถูกสถาปนารูปแบบให้ทันสมัย รวมถึงเทศกาลประจำปีหลังฤดูเก็บเกี่ยวในฝั่งพม่า เพื่อเป็นการขอบคุณบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ในฝั่งไทย กลับเป็นเครื่องมือในการสร้างอัตลักษณ์แห่งชาติคาเร็นนี่ และพิธีกรรมในวันชาติคาเร็นนี่

คนพลัดถิ่นจำเป็นที่จะต้องยึดถือหรือสร้างความหมายที่สัมพันธ์กับสิ่งที่ทำให้เขาต้องอพยพออกจากมาตุภูมิ และมาอยู่อาศัยในสถานที่ที่ถูกใช้เป็นที่รวบรวมผู้ซึ่งอ้างอิงกับเหตุการณ์เดียวกันในมาตุภูมิเดียวกัน แต่มาตุภูมิก็เป็นสิ่งอ้างในกระแสของการสร้างชาติ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วดำรงอยู่ในลักษณะนามธรรม แต่ก็ถูกสร้างโดยผู้ที่มีอำนาจปกครองพวกเขาในลักษณะรัฐพลัดถิ่น โดยการนำมาอ้างถึงการมีอดีตร่วมกัน เป็นการนำความเจ็บปวดที่มาจากการถูกแบ่งแยก การย้ายถิ่น และโดยเฉพาะประสบการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการอพยพเข้ามา

พิธีกรรมระหว่างชาติ / ประเพณีที่ดัดแปลง เช่น ประเพณีชาติมีทั้งความเชื่อมโยงระหว่างกันจากประสบการณ์หรือเรื่องเล่าเกี่ยวกับความสูญเสีย เรื่องเล่าที่ตอกย้ำว่าเป็นผู้ถูกกระทำ โดยรัฐบาลและกองทัพพม่า ซึ่งเป็นเบื้องหลังที่ทำให้ผู้คนต้องย้ายเข้ามาอยู่อย่างคนพลัดถิ่นภายในแผ่นดินอื่น เรื่องเล่าที่ถูกอธิบาย หรือ เล่าซ้ำอย่างเป็นพิธีกรรม เช่น แทรกอยู่ในกิจกรรมของหลักสูตรการศึกษา แทรกอยู่ในบทเพลงที่ร้องภายในชุมชนและเผยแพร่สู่โลกภายนอกชุมชนและถูกจัดเป็นพิธีกรรมในงานประจำปีต่าง ๆ โดยเฉพาะวันกองทัพของคาเร็นนี่ การเข้ามาอยู่ในชุมชนพลัดถิ่น ทำให้พวกเขา

เขากระโดดออกห่างจากสังคมวัฒนธรรมเดิมเป็นอย่างมาก และรวมถึงห่างจากพ่อแม่ ปู่ย่า ที่ถึงแม้คนรุ่นใหม่จะพักอยู่ด้วยกันภายในชุมชน แต่คนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวและเรียนรู้มีประสบการณ์เบื้องหลังที่แตกต่างจากครอบครัวของพวกเขาอย่างสิ้นเชิง พวกเขาไม่เคยรู้เกี่ยวกับบ้านเมืองเดิมว่ากินอยู่อย่างไร ไม่รู้วิธีการปลูกข้าว ไม่รู้วิธีการหาปลา ดักสัตว์ ทอเสื่อ ตะกร้า ทอผ้า จนน่าแปลกใจว่าหากพวกเขาจะต้องกลับไปยังบ้านเมืองเดิมจะสามารถมีชีวิตรอดได้อย่างไร ดังนั้นพิธีกรรมที่ดัดแปลงในชุมชนพลัดถิ่น จึงเป็นการตัดความสัมพันธ์แบบเดิมไปด้วย โดยเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับคนรุ่นใหม่แทนที่พิธีกรรมอื่น ๆ และทำให้พิธีที่ดัดแปลงนี้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชาติคาเร็นนี่

แต่ก็ไม่มีอะไรที่สามารถเป็นความจริงได้มากกว่าความเป็นจริง เช่น การสมมติขึ้นมาให้คาเร็นนี่เป็นชาติภายใต้ชาตินิยมคาเร็นนี่ ซึ่งทั้งหมดก็ถูกประกอบขึ้นมาจากสิ่งที่ไม่ใช่ความเป็นจริง และสำหรับชาติคาเร็นนี่แล้วโดยตัวเอง ก็ไม่เหมือนตัวเอง ถึงแม้จะต้องอ้างอิงถึงวัฒนธรรม แต่โดยส่วนใหญ่ก็เป็นการประดิษฐ์ขึ้นมา ปรับปรุงขึ้นมาให้คนพลัดถิ่นได้รับรู้ การกีดกันประเพณีเดิมและทำลายความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยต่าง ๆ เพื่อสร้างชาติคาเร็นนี่เดียวจึงเหมือนกับว่า คนที่สร้างชาติคาเร็นนี่ เป็นโรคความจำเสื่อม (own amnesias) และเป็นการเลือกบางส่วนขึ้นมาจากความหลากหลายทั้งหมดโดยรวม และมันก็บิดเบือน ผิดรูปไปมากขึ้นจนกระทั่งกลายเป็นสิ่งลวงตา

4.7 ตัวตน ชาติในแผ่นดินอื่น

ผู้ศึกษาสามารถที่จะอธิบายได้ ว่าชุมชนพลัดถิ่นเป็นทั้งที่พักของทหารในกองทัพ และเป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมเด็กรุ่นใหม่เพื่อเข้าไปเป็นทหารรุ่นใหม่ โดยมีการนำคนจากชุมชนพลัดถิ่นไปเป็นทหาร นอกจากนี้ระบบการดูแลและปกครองภายในชุมชนนอกจากจะมีกฎระเบียบที่พัฒนา มาจากระเบียบของสหประชาชาติแล้ว ยังซ้อนด้วยกฎระเบียบในชุมชนอีกด้วย ระบบการบริหารงานภายในชุมชนพลัดถิ่นได้เข้ามาเปลี่ยนความแตกต่างหรือความหลากหลายให้กลายมา มีจุดร่วมเหมือนกัน พวกเขาได้เข้ามาพบชุดคำอธิบายที่กล่าวถึงอ้างอิงถึงสิ่งที่ทำให้พวกเขาต้องอพยพย้ายถิ่นมากลายเป็นคนพลัดถิ่นในสังคมไทย ทำให้ตัวตนของเขาที่แตกกระจาย ได้กลับเข้ามารวมกันใหม่ภายใต้ สิ่งที่เรียกว่า ชาติคาเร็นนี่ ภายในชุมชนพลัดถิ่น ได้ปลูกใจ สร้างความหวัง ให้คนกลับไปสู้หรือสนับสนุนการต่อสู้เพื่อชาติ ที่เป็นชุมชนในจินตนาการ ซึ่งมีตัวอย่างเหตุการณ์ ที่ผู้นำได้อาศัยชุมชนเป็นแหล่งบ่มเพาะ นักรบรุ่นใหม่ ในการต่อสู้

บางตำแหน่งแห่งที่ก็ถูกบังคับยึดเยียดให้เข้าร่วม เช่น การเป็นทหาร คนทำงานรับใช้องค์กรภายในชุมชน ที่เข้าเวรหมุนเวียนกันไป ในกลุ่มเหล่านี้ บางคนสามารถที่จะหาทางออกได้ บางคนต้องจำใจ บางคนต้อง พยายามต่อรอง หรือบางรายไม่สามารถต่อรองอะไรได้เลย ขณะปฏิบัติหน้าที่ พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ด้วยความเสี่ยงภัยตลอดเวลา คิดถึง แม่ ภรรยาและลูก ที่อยู่ในชุมชน หากหน้าที่ ก็จะถูกลงโทษถึงแก่ชีวิต

โดยกระบวนการที่เกิดสถานภาพของบุคคล เป็นกระบวนการที่ เลื่อนไหลได้ ไม่หยุดนิ่ง เรียนรู้และมีพัฒนาตลอดเวลา

การเรียนรู้เพื่อที่จะได้รับสถานภาพ หรือเมื่อได้รับมาแล้วเขาจะต้องปฏิบัติตนเองอย่างไรหรือ จะเรียกร้องประโยชน์อย่างไร เป็นต้น เช่น เด็กกำพร้าบางคน เมื่อเริ่มโตเป็นวัยรุ่น ความจริงเขาสามารถที่จะร้องขอทางเก่งใน หรือสิ่งของอื่น ๆ เพิ่มขึ้นที่เหมาะสมกับวัย หากเขารู้ช่องทางก็จะได้ประโยชน์ไปบางคนไม่รู้ก็ไม่ได้ หรือบางรายที่ต้องการจริง ๆ ที่เป็นเรื่องสำคัญ เช่น เด็กผู้หญิงบางคนต้องการผ้าอนามัย องค์กรเอกชนก็ไม่ได้จัดหาให้ แต่มีการเรียกร้องจากเด็กบางคน ที่ไม่สามารถหาเงินด้วยตัวเองไปซื้อสิ่งจำเป็นมาใช้ได้

สถานภาพของคนพลัดถิ่น จึงไม่ได้มีสถานภาพเดียว บางคนสวมบทบาทที่หลากหลาย สถานภาพ เช่น ที่ยกตัวอย่างถึงการถือบัตรผู้ลี้ภัย บัตรประชาชน บัตรชาวเขา บัตรแรงงาน และสถานภาพผู้ด้อยโอกาส และคนที่ถูกมอบหมายให้ทำหน้าที่ตามคำสั่งของกองทัพและผู้นำชุมชน

สำหรับสถานภาพที่ ล้ำ/เหลื่อมกัน เช่น บางคนมีสถานภาพเป็นผู้ลี้ภัย และยังคงเป็นนักรบที่ต้องกลับไปรบบ้างกลับเข้ามาอยู่ในชุมชนกับลูกเมีย หรือพ่อแม่บ้าง ดำรงสถานภาพเป็นผู้ลี้ภัยหรือมีกระทั่ง เมื่อกลับจากรบมาก็เข้าไปทำงานในเมือง เมื่อถึงเวรประจำฐานก็ทำหน้าที่

ส่วนสถานภาพที่ขัดแย้งกันเอง เช่น เขาเป็นผู้ลี้ภัย แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงกลับไปเป็นนักรบ เขามีสถานภาพที่เป็นผู้ลี้ภัยต้องอยู่ภายในชุมชนรับการช่วยเหลือจากองค์กรต่างประเทศ ตามข้อตกลงระหว่างประเทศ แต่ก็ออกไปเป็นคนงานรับจ้าง ทั้งนี้การเข้ามาในประเทศไทยเพื่อทำงานนั้นมีช่องทางที่สามารถเข้ามาได้โดยไม่ต้องอ้างหรือสวมสถานภาพผู้ลี้ภัยก็ได้ แต่เขาก็รักษาสถานภาพ ช่างซิงเพื่อให้ได้มามากที่สุด เพื่อความอยู่รอดและความรู้สึกที่มั่นคง เป็นทางเลือกที่หลากหลายของพวกเขาเมื่อจำเป็น บางคนถึงแม้จะทำงานมีเงินที่มั่นคงแต่ยังไม่รับพ่อแม่ของตนเองไปอยู่ด้วยเพราะยังหวังว่าจะได้สิทธิบางประการในสถานภาพผู้ลี้ภัย เช่น การเดินทางไปประเทศที่สาม เป็นต้น

นอกจากการฝึกระเบียบที่เป็นการเล่นแบบทหารแล้ว ยังมีการฝึกและลงโทษเด็กในโรงเรียน ภายในชุมชนพลัดถิ่นด้วย เช่น การฝึกระเบียบแถวแบบทหารที่เข้มงวดเกินกว่าปกติ บางครั้งก็มีการลงโทษเด็กที่เหมือนกับการลงโทษทหารที่ใช้ความรุนแรง เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชนคนหนึ่ง เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า เด็กนักเรียนที่ทำผิด ได้รับคำสั่ง ให้ทำความสะอาดพื้นโดยใช้ปากคาบผ้าถูพื้น ที่เป็นพื้นที่กว้างขนาดใหญ่ บางครั้งก็ถูกล้างโคลนเหมือนสุนัข ซึ่งเขาระบุว่าการลงโทษที่ใช้กับเด็กเป็นการเลียนแบบมาจากการฝึกคนในกองทัพคาเรนนี่

4.8 อัตลักษณ์จากการแต่งกาย

ชีวิตของคนพลัดถิ่นคาเรนนี่ไม่ใช่แค่เพียงอยู่ในสภาพของพหุสังคม (pluralistic society) แต่เป็นชาตินิยม ในขณะที่พวกเขาได้ย้ายถิ่นสร้างรัฐชาติในต่างแดน พวกเขาตระหนักมากยิ่งขึ้นที่ได้มีความสัมพันธ์กับการเมืองสากลนานาชาติ ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ ได้เกิดขึ้นบนการสร้างสรรค์ (articulation) เป็นการปรับองค์ประกอบของความเป็นคาเรนนี่ ที่ค่อนข้างเป็นสำนึกของตนเองเป็นอย่างสูง

กลุ่มชาติพันธุ์ในพม่า ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว มีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างซับซ้อนระหว่างกลุ่มตนเองและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น และบ่อยครั้งที่มีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด (intimacy) กับชาตินิยม และอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น ได้รับจากอาณานิคม, มิชชันนารี และการนิยามจากวงวิชาการ

มีปัญหาที่เกี่ยวกับการพยายามบังคับให้ผู้คนใช้เสื้อผ้าบางลักษณะที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ในชุมชนพลัดถิ่น จนดูเหมือนว่า การสวมใส่เสื้อผ้าที่ประดิษฐ์ตกแต่งใหม่นี้ ไม่เปลี่ยนแปลงและ การไม่ตกแต่งตัวเพื่อแสดงตัวเป็นสมาชิก จึงเป็นการต่อต้าน และถูกลงโทษทางการเมือง

กล่าวคือ ผู้หญิงคาเรนนี่จะสวมใส่เสื้อผ้าที่เป็นธรรมเนียมมากกว่าผู้ชายผู้หญิงมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ค้าจุน วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของกลุ่มเอาไว้ ดังนั้นการสวมใส่เสื้อผ้าของผู้หญิงคาเรนนี่จึงเป็นกระบวนการฝังกรวม (embedded) อำนาจในการกำหนดทางการเมืองและกฎระเบียบทางสังคม ไว้บนร่างกาย คือการสวมใส่ให้ร่างกายแสดงออกถึง การค้าจุนคุณธรรม และการทำให้ชาติและอัตลักษณ์อื่น ๆ เข้มแข็ง (Dudley 2001: 33-43)

ดังนั้นความเป็นคาเรนนี่ (karenni-ness) ได้ถูกแสดงออกโดยผ่านการสวมใส่เสื้อผ้า โดยเฉพาะเสื้อผ้าของผู้หญิง ที่สวมใส่ในโอกาสต่าง ๆ ทางศาสนา ชาติ และขนบธรรมเนียมประเพณี

นั้น ตัวอย่างของผู้ลี้ภัยคาเรนนีที่อาศัยในชุมชนพลัดถิ่นในจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ได้ประดิษฐ์ (invent) ประเพณีเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ทางการเมือง ในรูปของการที่ผู้หญิงสวมใส่เสื้อผ้าเหมือนกันทั้งหมดในทุกกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อรวมความเป็นคาเรนนี ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ทางประเพณีวัฒนธรรม

ผู้หญิงคาเรนนีที่ย้ายมาจากหมู่บ้านที่กันดารและห่างไกล เข้ามาอยู่ในชุมชนพลัดถิ่นนั้น พวกเขาสวมใส่ชุดประเพณี จากการสวมใส่ความเป็นคาเรนนีรวม ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญ 2 ประการ

ประการแรก มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่มีความภาคภูมิใจ ในการแต่งกายที่เป็นประเพณีของคะยาห์ ประการที่สอง การสวมใส่เสื้อผ้าประเพณีแบบเดิมโดยที่ไม่ได้ เปลี่ยนมาสวมใส่แบบใหม่เป็น "ชาติคาเรนนี" เช่น การสวมใส่เสื้อผ้าแบบคะยาห์ จึงไม่ได้เป็นสมาชิกของชาติ คาเรนนี และกลายเป็นสมาชิกของประชากร ชาติอื่นมากกว่า

รูปแบบการสวมใส่นี้แสดงความเป็นชาติคาเรนนี ได้ถูกพัฒนาขึ้น หลังปี 1948 เป็นการเปลี่ยนรูปแบบ รายละเอียดของการสวมใส่เสื้อผ้าแบบธรรมเนียมคะยาห์ คล้ายกับการประกาศของธรรมเนียมอื่น ๆ ที่ถูกจัดหรือเลือกสรรสิ่งที่ยังใช้การได้โดยเฉพาะออกมา หรือสิ่งที่ทำให้รู้สึกว่าเป็นสมัยใหม่ แต่ดังกล่าวนั้นในความเป็นจริง คือ การประกอบสร้างใหม่ (reconstruction) การเลือกสรรสิ่งเฉพาะ ของอุดมการณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ ชนพื้นเมือง (indigenous identity) เพื่อให้รับรู้ว่าเป็นสิ่งที่สร้างใหม่ และยังรักษาความเหมาะสม เช่นผู้หญิงที่แต่งกายปกปิดมากขึ้น (Dudley 2001: 43-4)

มีคำพูดที่แสดงให้เห็นถึงการทำให้การแต่งกายของคะยาห์ เป็นเรื่องตลก เกี่ยวกับผ้าคลุมสวมนำออก เช่น ผู้หญิงที่ยังไม่แต่งงาน โดยธรรมเนียมของคะยาห์จะมีผ้าจะบังเด้านมเพียงฝั่งเดียว และเปลือยให้เห็นอีกฝั่งหนึ่ง มีคำพูดว่า เพื่อนชายสามารถที่จะเห็นเด้านมได้หนึ่งเต้าก่อน แต่จะต้องรอจนกระทั่งแต่งงานแล้ว จึงจะได้เห็นอีกเต้าหนึ่ง การล้อเลียนทางเพศ (sexual banter) นี้สื่อสารถึงลักษณะที่ขัดแย้งกับวิถีทางที่สำนึกของตัวตนที่มีความสุภาพเรียบร้อยที่เด็กผู้หญิงผู้ลี้ภัยอื่น ๆ เป็น (Dudley 2001: 44)

ชาตินิยมคาเรนนี มีความเป็นคริสเตียนเป็นหลักของการดำเนินชีวิต ที่ทำให้คาเรนนีมีความเป็นอนุรักษ์นิยมมากขึ้น โดยเฉพาะการให้ความเคารพผู้หญิงและเรื่องทางเพศ และผู้หญิงก็เริ่มเปลี่ยนมาแต่งกายที่เป็นอนุรักษ์นิยมมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการเป็นสมัยใหม่ก็สื่อให้เห็นถึงการลดธรรมเนียมประเพณีของตนเองลงด้วย ในกรณีของธรรมเนียมการสวมใส่เสื้อผ้าของผู้หญิงคาเรนนีนั้นมีความสำคัญมาก และเป็นการเพิ่มความแข็งแกร่งให้แก่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไม่ให้มันลดความสำคัญลงไป (untransmuted) หรือลดคุณค่าและถูกปฏิเสธไปในที่สุด ความเป็นคาเรนนี

(karenni-ness) นั้นเป็นผลให้การเปลี่ยนของธรรมเนียมการใส่เสื้อผ้าของผู้หญิงเป็น ภาพแทนของคนคาเรนนีมากมาย ซึ่งมีความต่อเนื่องมายาวนาน ของร่างวัฒนธรรม ที่บอกความเป็นคนคาเรนนี ให้มีความแตกต่างและเป็นประวัติศาสตร์ที่มีเกียรติและน่าชื่นชม และแสดงออกถึงความเป็นสมัยใหม่, คริสเตียน, การศึกษา และสภาพภาพประชาชน ของชาติคาเรนนี

ความต่อเนื่องและการเปลี่ยนผ่านของประเพณีการแต่งกายที่เป็นธรรมเนียม และ "ชาติ" คือส่วนหนึ่งของเป้าหมายกระบวนการที่รับรองสิ่งที่คงอยู่ของอัตลักษณ์คาเรนนี และรักษาประชาชนคาเรนนีให้มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากกลุ่มอื่น ๆ ธรรมเนียมประเพณีในทุก ๆ ที่ที่มีพลวัตกับภายนอกตลอดเวลา ดังนั้นข้อแตกต่างระหว่างธรรมเนียมประเพณีที่เป็น "ของแท้" (original) กับประเพณีประดิษฐ์ (invented) ของตัวเองขึ้นมา คือ สิ่งที่ปะทะประสานใหม่ (re-articulated) ที่ซ้ำ ๆ และต่อเนื่องกับ ความเป็นสมัยใหม่ อีกความหมายหนึ่ง คือ "ประเพณี" คือ อะไรที่เข้าใจว่าเป็น "ประเพณี" ก็โดยที่ผู้ที่อ้างว่าสิ่งนั้นเป็นของตนเอง และอะไรคือภาพแสดงแทนของความไม่เปลี่ยนแปลง (Dudley 2001: 45)

ดังนั้นการสวมใส่และผ่านเสื้อผ้า มีนัยทางการเมือง เช่น ท่ามกลางคนพลัดถิ่นคาเรนนีจำนวนมาก ย้ำถึงความเป็นคาเรนนีทั้งหมด (pan-karenni-ness) หรือการเป็นคาเรนนีโดยรวมเป็นสำนึกของตนเอง ที่ประดิษฐ์การสวมใส่เสื้อผ้า ที่เป็นประเพณี และชาติ คือ พื้นที่ของการต่อต้าน ความหลากหลายของประชากรคาเรนนีให้ลดจำนวนลงและให้เหลือน้อยที่สุดด้วย

เหล่านี้คือปฏิบัติการที่ต่อต้านความลำเอียงกู่ถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ใช่พม่า (non-burmese) เช่น รัฐบาลพม่าที่มีแนวโน้มที่ย้ำถึงความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์พม่าและดังที่มีการต่อต้านกันอย่างแตกหักมาแล้ว

ความคิดในกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้สำนึกเกี่ยวกับชาติ ในบางครั้งพวกเขาคิดจากสิ่งอื่นอีก คือ คิดจากความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนบ้าน โดยตระหนักว่าพวกเขาแตกต่างกันในหมู่ "คาเรนนี" ความคิดของ Pan-Karenni-ness รวมทั้งการสวมใส่ชุดประจำชาติ (national dress) สำหรับการเป็น Pan-Ethnicity เป็นความสัมพันธ์ และกลายเป็นสิ่งใหม่ (Dudley 2001: 47)

ผู้หญิงคะยาห์ถือว่า การสวมใส่เสื้อผ้าตามประเพณี เป็นการแสดงออกถึงตัวเอง ไม่ใช่เพียงแต่ความเป็นคะยาห์ของตนเอง แต่เป็นการแสดงถึงเครื่องหมายและสถานภาพที่ชัดเจน ของ ช่วงอายุและสถานภาพสมรส ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขารู้สึกภาคภูมิใจใน อัตลักษณ์ (identity) ความเป็นคะยาห์ แต่ผู้ที่อยู่ในชุมชนมาก่อนและสังคมไทยนั้นแตกต่างกันมาก ซึ่งยากที่ผู้ซึ่งเข้ามาอยู่ใหม่จะ

สามารถยังรู้ได้ ผู้หญิงรู้สึกสับสน ไม่มีความสุข และเมื่อเธอต้องเผชิญกับโลกภายนอกชุมชนพลัดถิ่น ก็จะต้องรู้สึกเศร้าเสียใจ ไม่ใช่แค่เพียงความเจ็บปวดจากประสบการณ์ที่ผ่านความรุนแรงมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ แต่ยังเพิ่มในเรื่อง ที่เธอต้องมาพบเหตุการณ์ครั้งแรกที่ต้องนั่งรถยนต์ และสวมใส่เสื้อผ้าแบบใหม่ที่ รู้สึกยากในการควบคุม เช่น การสวมผ้าถุง และหลังจากนั้นก็เกิดการต่อต้านการรักษาพยาบาลในกลุ่มผู้หญิง

นอกจากนี้การอพยพเข้ามาประเทศไทยไม่สามารถที่จะมีเสื้อผ้าประเพณีที่มากพอที่จะผลัดเปลี่ยน พวกเธออยู่ได้ไม่นาน เสื้อผ้าก็เก่า และขาด

4.9 กระบวนการสร้างชาติลี้ภัย หรือรัฐพลัดถิ่นด้วยภาษา

เด็กนักเรียนในชุมชนจะต้องเรียนภาษาหลัก 2 ภาษา คือ ภาษาพม่าและภาษาอังกฤษ ภาษารองอีก 3 ภาษา คือ ภาษาคาเร็นนี ไทใหญ่ หรือ ภาษาคะยาห์ ในสามภาษาข้างหลังนี้ขึ้นอยู่กับเด็กว่า เขาจะสามารถเรียนภาษาอะไร ส่วนในค่ายผู้ลี้ภัยอื่น ๆ เช่น จังหวัดกาญจนบุรี เขาต้องเรียน 4 ภาษา คือ อังกฤษ, พม่า, กะเหรี่ยงสกอร์ และ กะเหรี่ยงโปว์

การสอนหนังสือ ทำให้เยาวชนในชุมชนพลัดถิ่นเข้าใจและสามารถพูดภาษาสื่อสารด้วย ภาษาพม่าและภาษาอังกฤษได้ดี รองไปจากภาษาแม่ของตนเอง เช่น เด็กไทใหญ่สามารถพูดอ่าน เขียนภาษาพม่าและอังกฤษได้ดี และสามารถใช้ภาษาคาเร็นนีที่เป็นภาษาแม่ของคนคะยาห์ที่ถูกสร้างให้เป็นภาษาประจำชาติคาเร็นนีด้วย

แต่ก็กังวลเพราะภาษาเขียนคาเร็นนีเพิ่งถูกสร้างขึ้นไม่นาน คนคาเร็นนีมีการพึ่งพาคนกะเหรี่ยงค่อนข้างมาก หนังสือต่าง ๆ ที่ถูกตีพิมพ์ออกมา มักจะต้องพิมพ์เป็นภาษาพม่า และ กะเหรี่ยงสกอร์ ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาเขียนของคาเร็นนี (ที่เป็นคะยาห์) จึงเป็นการเรียนรู้เพื่อทราบ ภาษาชาติ แต่ไม่มีการใช้ในชีวิตจริง จึงเป็นการสอนหรือยัดเยียดให้แก่คนพลัดถิ่น ซึ่งก็เกิดขึ้นบนสถานการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะเช่นเดียวกับสมัยช่วงเวลาที่ อังกฤษเข้าครอบครองพม่า ซึ่งก็ยึดยึด ภาษาอังกฤษให้เป็นภาษาทางการ อยู่ในระบบการศึกษา จึงเป็นการกดขี่ทางภาษาโดยอาณานิคม และปัจจุบันภาษาอังกฤษก็ยังคงความสำคัญ เมื่ออังกฤษจากไป และพม่าได้ครอบครองเป็นใหญ่ทางการเมือง ภาษาพม่าจึงกลายเป็นภาษากลางใหม่ ในหมู่กลุ่มชนทุกกลุ่มที่ต้องการมีความสัมพันธ์

ติดต่อกับพม่า และในสถานการณ์ของการต่อสู้ โดยการเป็นขบถต่อรัฐบาลพม่า ก็มีการประดิษฐ์ตัวอักษรของคาเร็นนี่ขึ้นมา เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างชาติ

ดังนั้นชาตินิยมคาเร็นนี่จึงประกอบไปด้วยภาษาที่ครอบงำประชาชนทั้งที่เคยถูกครอบงำต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน และถูกครอบงำด้วยภาษาใหม่ถึง 3 ภาษาคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาพม่า² สุดท้ายก็คือ ภาษาคาเร็นนี่ ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน การเรียนและการใช้ภาษาคือสิ่งที่ทำให้ทุกกลุ่มชาติพันธุ์อย่างรัฐคาเร็นนี่ รวมถึง Karen และไทใหญ่ รู้ภาษาในฐานะของภาษาแห่งชาติ ดังนั้นจึงขอเสนอสรุปเกี่ยวกับการสอนและการใช้ภาษาภายในชุมชนพลัดถิ่นดังนี้

ภาษาที่ถูกสอนและใช้ในชุมชนพลัดถิ่น คือ

1. ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาทางการสำหรับกลุ่มคู่ขัดแย้งกับพม่าในช่วงอาณานิคม และยังคงความสำคัญจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์การเมืองข้ามชาติและการสร้างพลเมืองพลัดถิ่นในแผ่นดินอื่น
2. ภาษาพม่า ที่ถึงแม้จะถูกกดขี่ แต่เขาก็ยินดีที่จะเรียนเพื่อจะสามารถผสมกลมกลืนเข้าไปเป็นพลเมืองพม่าได้หากจำเป็น และ
3. ภาษาคาเร็นนี่ ที่ถึงแม้ภาษาเขียนจะไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างจริงจังมากนัก แต่ก็ถูกสอนเพื่อสร้างความรักชาติ หรือชาตินิยมคาเร็นนี่

ผู้ศึกษาได้พูดคุยกับคนค่อนข้างหลากหลายเกี่ยวกับการเรียนและการใช้ภาษาภายในชุมชนคนพลัดถิ่นคาเร็นนี่ และในกลุ่มชุมชนที่อยู่ในพม่า ภาษาได้กลายเป็นสิ่งสำคัญที่คนในชุมชนพยายามที่จะเรียนรู้ (เช่นเดียวกันกับคนที่อยู่ในชุมชนและใกล้ชิดกับกระบวนการชาตินิยม) แต่จะแยกได้อย่างไรระหว่าง การเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติกับการเรียนรู้เพราะถูกยึดเยียด

²ที่ถึงแม้จะถูกกดขี่ แต่เขาก็ยินดีที่จะเรียนเพื่อที่จะสามารถผสมกลมกลืนเข้าไปเป็นพลเมืองพม่าได้หากจำเป็น

ในประเด็นการขัดแย้ง การบังคับและปกครองด้วยภาษา ผู้ศึกษามีตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนว่า เมื่อมีการดำเนินคดีในศาลภายในชุมชน หากคนที่ไม่สามารถพูดภาษาที่ใช้ในศาลได้ ก็จะมีพ่ายแพ้คดีได้อย่างง่ายดาย โดยไม่ได้รับความสนใจ เช่น กรณีที่มีผู้หญิงไทใหญ่ถูกข่มขืนและขึ้นศาลระหว่างการดำเนินคดีเธอฟังภาษาที่เจรจาภายในศาลไม่เข้าใจ เป็นการพิจารณาที่แปลกที่ศาลกับผู้ชายที่ข่มขืนเธอพูดคุยกันเองกับญาติ ๆ ของผู้ชาย โดยเธอไม่ได้รับทราบและไม่ได้เสนอเหตุผล เธอจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ เนื่องด้วยไม่มีล่ามและไม่มีทนายความหรืออัยการที่จะช่วยแก้ต่างให้ และศาลก็เอนเอียงไปทางลูกความที่พูดภาษาเดียวกับตนเอง หรือบางครั้งศาลที่ตัดสินก็ใช้ภาษากะเหรี่ยง ทำให้ผู้คู่คดีที่ไม่ใช่กะเหรี่ยงก็เสียเปรียบด้วยเช่นเดียวกัน กรณีต่อมาคือ คนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในชุมชนใหม่ ๆ จำนวนมาก และที่อยู่มานานแต่ไม่สามารถเรียนรู้ภาษาได้ ในกลุ่มเหล่านี้ก็จะได้รับการบริการที่แตกต่างกัน การบริการไม่ทั่วถึง แต่หากคนที่สามารถสื่อสารภาษาได้มากกว่า ก็จะได้เปรียบในการแบ่งปันเพื่อผลประโยชน์ของความอยู่รอดเข้าพวกและรวมกลุ่มภายในชุมชน

อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษานั้นก็ถูกครอบงำโดย NGOs ที่มาจากต่างประเทศและไม่ได้สนใจชีวิตความเป็นอยู่เดิม หรือ ความเป็นอยู่ในชุมชนนัก แต่มุ่งนโยบายที่ทำให้นักเรียนมีความรู้ตามหลักสูตรสมัยใหม่, หลักสูตรที่เสริมชาตินิยม และต่อต้านพม่า จากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการต่อ NGOs ที่เป็นกะเหรี่ยง ซึ่งทำงานกับคนพลัดถิ่นมานาน ได้อธิบายให้ผู้ศึกษาทราบว่า เป้าหมายสำคัญของการศึกษาคือมุ่งที่จะส่งเด็กนักเรียน บุตรหลานของคนพลัดถิ่นไปประเทศที่สาม เช่น ออสเตรเลีย อเมริกา และที่อื่น ๆ

การเรียนภาษาในชุมชนจึงไม่ใช่เรื่องที่เป็นธรรมชาติ และกีดกันภาษาท้องถิ่นดั้งเดิม ในแต่ละกลุ่มย่อยไว้ให้ใช้ภาษาที่ถูกพัฒนาให้เป็นภาษาทางการ หรือภาษาที่จะเป็นประโยชน์ในการผสมกลมกลืนได้ แต่ภาษาที่จะทำให้สามารถผสมกลมกลืนได้บางภาษาก็ถูกต่อต้านอย่างเข้มแข็ง เช่น ภาษาไทย คนในชุมชนคนพลัดถิ่นคาเร็นนี่ ที่เข้ามาอยู่นานเกือบ 20 ปี มีคนที่พูดภาษาไทยได้น้อยมาก ภาษาไทยกลายเป็นภาษาที่ไม่มีการสอน ไม่ใช่แค่ไม่สนับสนุนเท่านั้น แต่ยังถูกต่อต้านจากคณะกรรมการด้านการศึกษาและองค์กรเอกชนรวมถึงสหประชาชาติ โดยอธิบายว่าเพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศไทยบังคับให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางชาติพันธุ์

ภายในคนพลัดถิ่นในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาจากกลุ่มที่หลากหลาย แต่ในขณะเดียวกันภายในชุมชนก็สนับสนุนให้คนออกไปทำงานรับจ้างนอกชุมชนเพื่อที่จะได้นำเงินมาจับจ่ายใช้สอย

ภายในชุมชนและการไม่รู้ภาษาไทยก็ทำให้พวกเขาถูกเอาเปรียบจากเจ้าหน้าที่รัฐและนายทุนสัญชาติไทยเป็นอย่างมาก

ภาษาจึงกลายเป็นเครื่องมือสำหรับการสร้างชาตินิยมและทำลายความหลากหลาย และเป็นเครื่องมือที่จะติดต่อกับสากลได้ ที่ไม่ใช่กับสังคมที่เข้าไปพักอาศัยอยู่ (host country)

แต่โดยกระบวนการภายในชุมชนก็พยายามที่จะทำให้คนเห็นว่า ภาษาที่สอนเป็นภาษาของคนในชุมชนที่ผู้ศึกษาพูดในประโยคนี้ ก็จะแย้งกันอีก เพราะว่า ดังที่ทราบข้างต้นว่า ภาษาคาเร็นนี่ก็เพิ่งถูกประดิษฐ์ขึ้น ในความเป็นจริง ภาษาที่พยายามทำให้เป็นภาษาของทุกคนในชุมชนก็ไม่ได้ถูกตอกย้ำหรือครอบงำมากเท่ากับภาษาที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับติดต่อกับชาติมหาอำนาจ 2 กลุ่ม คือ ชาติตะวันตก กับชาติที่เขาถือเป็นศัตรู คือ พม่าและประชาชนพม่า

ดังนั้นจึงเป็นความกำกวมของการยึดเยียด และการทำให้ดูเป็นธรรมชาติของการเรียนรู้ รวมถึงการละทิ้งภาษาแม่ (ภาษาประจำชาติพันธุ์เดิม) ว่าจริง ๆ แล้วต้องสร้างชาติหรือการหนีไปจากชาติ ซึ่งเป็นเรื่องแปลก แต่สองประการนี้อยู่ด้วยกัน ในขณะหนึ่งแล้ว เขาเรียนภาษาชาติ (ภาษาคาเร็นนี่โดยการยึดเยียด) เพื่อสร้างชาติ แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็เรียนภาษาที่จะทำให้ผสมกลมกลืนเข้าไปในพม่ากับชาติตะวันตก ดังนั้นจึงไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่า รัฐคาเร็นนี่ยึดเยียดให้เรียนภาษาเพื่อสร้างชาติ หรือเป็นเครื่องมือสำหรับการหนีไปจากชาตินิยมที่ถูกสร้างขึ้น

จากข้างต้น การเรียนภาษาดูเหมือนจะเป็นการสนับสนุนให้เกิดการสร้างเครื่องมือสำหรับการสร้างพวกและแบ่งกลุ่ม โดยเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ หมายความว่า ในหมู่คนพลัดถิ่นและผู้บริหารเองก็ไม่สามารถรักษาภาษาของเขาให้เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากคุณลักษณะที่เป็นความสัมพันธ์คือ อัตลักษณ์, ชาติ และความคล้ายคลึงกันของผู้คน ซึ่งก็เป็นการสร้างภาพหลอนทางการเมือง (politicalphantastic constructions) เพราะภาษาไม่ใช่ภาษาของเขาโดยธรรมชาติ แต่เป็นการสร้างประวัติศาสตร์ขึ้นมา เพื่อประโยชน์ที่จะได้รับของอาณานิคม (Derrida 1996: 83) รัฐ และรัฐท้องถิ่น โดยการยึดเยียดว่าเป็นภาษาแม่ของคนพลัดถิ่น (สำหรับภาษาคาเร็นนี่) เป็นภาษาเพื่อความทันสมัยและความรู้ (English) และภาษาพม่าคือภาษากลางสำหรับการสื่อสาร

ทั้ง 3 ภาษานี้ เกิดขึ้นจากกระบวนการที่พวกผู้นำหวังว่าจะสร้างสิ่งที่จะใช้ร่วมกัน โดยผ่านการบังคับยึดเยียด (Derrida 1996: 23) หรือการสร้างความเชื่อพื้นฐานร่วมกัน ผ่านสุนทรพจน์

(Rhetoric) จากสถาบันที่เป็น โรงเรียน หรือ กองทัพแห่งชาติคาเร็นนี หรือ ระบบการปกครองภายในชุมชนคนพลัดถิ่นคาเร็นนี และองค์กรเอกชนภายใต้ร่มเงาของสหประชาชาติ

อย่างไรก็ดี คนพลัดถิ่นได้เกิดความเข้าใจต่อตัวเอง ในแง่กฎของการพูด หรือไม่เช่นนั้นก็อาจจะเป็นการสร้างเงื่อนไขสำหรับกฎนั้น อาจจะมีมุมมองเหมือนว่า พวกเขายินยอมพร้อมใจและมีความสุขกับการปฏิบัติ แต่อันที่จริงนั้นกลับเป็นกลอุบายที่กระทำหรือถูกใช้บังคับยึดเยียดในระยะแรก ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และจดจำ และในที่สุดก็ได้มี กลยุทธ์ในระดับต่อมาก็คือ การปลดปล่อยให้เป็นอิสระ หรือกระทั่งการเป็นขบถ

โดยตัวของมันเอง การสร้างชาติผ่านการสร้างภาษาแห่งชาติ เพื่อเป็นการปลดปล่อยตัวเองให้เป็นอิสระจากรัฐบาลที่กดขี่ แต่โดยกระบวนการของการสร้างนั้นมันก็เกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการครอบงำ กดขี่ และถูกใช้เพื่อกดขี่ จนถึงเอาเปรียบกับบุคคลที่ยังไม่สามารถเป็นพวกเดียวกันกับที่ผู้มีอำนาจสถาปนาขึ้นมาได้ ดังตัวอย่างเช่น กรณีของภาษาที่ใช้ในศาล ภาษาในการติดต่อกับทางการภายในชุมชน เป็นภาษาของผู้มีอำนาจ และเป็นภาษาเชิงสร้างชาตินิยม (Derrida 1996: 24) การกระทำดังกล่าวได้กดขี่ เพิ่มความรุนแรงทางวัฒนธรรมการเมือง และสร้างความเจ็บปวดให้แก่คนพลัดถิ่นต่อไปในระยะเวลายาวนาน ส่วนการแสดงความเป็นมิตรกันในทางสังคมนั้น (hospitality) เป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นทีหลัง ซึ่งมันสามารถเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ และความเป็นมิตรนี้เองก็เป็นสิ่งที่พวกเขาต้องการในท้ายที่สุดด้วยเช่นกัน

สถานภาพที่มีอยู่ และถูกทำให้ชัดเจนนั้น มันไม่สามารถที่จะปกปิด ปิดกั้นหรือ อุด (conceal) สิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับสถานภาพที่ชัดเจนและดูดีภายในชุมชน ไม่สามารถที่จะห้ามหรือ ไม่ให้เกิดความเสียหาย เจ็บปวด รวมถึงความโกรธที่เกิดขึ้นมาจากการถูกเลือกปฏิบัติ และยึดเยียดความเป็นตัวตนของพวกเขาที่มีสถานภาพที่แตกต่างจากคนอื่นได้ หรือการถูกกีดกันทางศาสนา พิธีกรรมของผู้ที่ยังมีความเชื่อแบบเก่าให้กลายเป็นคนที่ทันสมัย หรือ กดดัน ดึงเครียดจากการสวมใส่เสื้อผ้าที่แสดงออกถึง ความไม่ศิวิไลซ์ โดยการถูกเยาะเย้ย ถากถาง และลดคุณค่า หรือบางสิ่งบางประการที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และต้องปิดบัง เพราะเป็นเรื่องของร่างกาย เช่น รูกว้างของใบหู เพราะเคยใส่ตุ้มหู (ต่างหู) ขนาดใหญ่ที่เคยเป็นความภาคภูมิใจในบ้านเดิม แต่ในที่ชุมชนพลัดถิ่น มีคนจำนวนมากต้องใช้ผ้าขนหนูปิด และทำกันมากขึ้นเมื่อออกไปสู่โลกภายนอก หรือ มือด้วน ตาบอด บางครั้งคนที่เริ่มบ้ำ ก็กลายเป็นบ้ำ เพราะถูกจัดการกับความไม่ปกติเพื่อให้ปกติ โดยการบังคับ ความบ้ำที่มีอาการจากสาเหตุใดก็ตาม อาจถูกจับไปไว้ในคุกไม่อย่างทารุณ โดยไม่ได้รับการรักษา

สิ่งเหล่านี้ ถึงแม้จะสร้างสถานภาพ อัตลักษณ์, วัฒนธรรม, ชาติ, ภาษา, ฯลฯ ที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถห้ามหรือต่อต้านอาการที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำที่สร้าง ดูแลรักษา และควบคุมบังคับ สถานภาพได้ เพราะพวกเขามีความทรงจำที่ไม่เคยเสียบหรือหยุดนิ่ง

สถานะของคนนั้นได้ผ่านกระบวนการที่สัมพันธ์ แต่โดยทั่ว ๆ ไป การได้สถานภาพมานั้น มักจะถูกอธิบายว่าได้มาโดยอัตโนมัติ เช่น หากพูดถึงเรื่องภาษา ก็คือ

A: ผู้พูดภาษาแม่ที่เป็นคนในประเทศหรือกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ที่ใช้ภาษานั้นก็เป็นสมาชิก หรือได้รับสถานภาพนั้น ๆ มาด้วย

B: คนที่พูดภาษานั้น แต่ไม่ได้เป็นคนในสังกัดกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ และอยู่ในที่ ๆ ต่างกัน แต่ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วยความหมายเดียวกัน

C: ผู้พูดภาษานั้น ๆ ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มภาษานั้น

แต่ก็มีคนอื่นหลายจำพวกที่ไม่อยู่ในกลุ่มที่จัดประเภทให้เข้าไปได้ อัตลักษณ์อาจจะไม่ได้ถูกจัดอยู่ในการจัดประเภททั้ง 3 ประการ (A-C) ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ ไม่สามารถจัดประเภทเข้าไปในกลุ่มนี้ได้ อย่างกรณีคนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนพลัดถิ่น ที่ไม่ได้เคยอยู่ในอาณาเขตที่ใกล้ชิดกับการสร้างรัฐชาติคาเร็นนี มีคนจำนวนมากที่อยู่ในพื้นที่ยากต่อการเข้าถึง เขาไม่เคยรู้มาก่อนเลยเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการเมือง และการสร้างรัฐชาติ เขาผู้ไม่เคยพูดออกมา ไม่เคยได้ยินภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ หรือไต่ยีน แต่ไม่เข้าใจ เช่น ภาษาคาเร็นนี ทั้งเมื่อก่อนจะเดินทางเข้ามาในชุมชนพลัดถิ่น และหลังจากเข้ามาอยู่แล้ว เขาไม่เคยสบายใจกับอุดมการณ์ชาตินิยมคาเร็นนีที่กีดกันสิ่งที่ติดตัวมากับเขาด้วย แต่เขาก็ต้องอยู่ในนั้น และตัวเองหรือลูกหลานต้องเรียนภาษานั้น คิดด้วยภาษานั้น และปวารณาตัวเป็นพลเมืองผู้ภักดี โดยการประกาศความรักชาติที่เขาไม่มีความรู้สึกร่วมในงานวันชาติ รวมถึงบางครั้งต้องเดินกลับไปยังสถานที่บางแห่งในฝั่งพม่าพร้อม ๆ กับคนอื่นจำนวนมากเพื่อผ่านพิธีกรรมของการถูกเข้ารับเป็นพวกที่เป็นขบถต่อพม่าและสถาปนาชาตินิยมคาเร็นนีให้เข้มแข็งขึ้น

เมื่อผู้ลี้ภัยคลอดลูกออกมาภายในชุมชน สถานภาพที่ได้รับมาโดยกำเนิดก็คือ ผู้ลี้ภัย, พลเมืองรัฐคาเร็นนีพลัดถิ่น ไม่สำคัญว่า เด็กคนนั้นจะมีพ่อแม่ที่คิด เชื่อ พูด ประกาศ เกี่ยวกับตัวตน

หรือในสถานะกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันอย่างไร เพราะเด็กทุกคนต้องได้รับการศึกษา และการศึกษา ก็ดูจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่ควรมอบให้กับเด็ก ใครจะสามารถขัดขึ้นได้ หรือไม่ให้ลูกหลานของตนเองได้พบ และเรียนรู้ความทันสมัย รวมถึงการเข้าเป็นสมาชิกของชาติคาเร็นนี่พลัดถิ่น สถานภาพผู้ลี้ภัยจึงเป็น ของเด็กที่เกิดใหม่โดยกำเนิด รวมถึงสถานภาพของการเป็นพลเมืองของชาติคาเร็นนี่ หรือ การเป็น สมาชิกในวัฒนธรรมที่ถูกปรับปรุงขึ้นภายในชุมชน

ดังนั้น ตั้งแต่แรกเกิด เด็กชายและเด็กหญิงก็จะมีสถานะเป็นผู้ลี้ภัย ถึงแม้จะไม่ได้ลี้ภัย เข้ามาในประเทศไทยด้วยตนเองก็ตาม (ประเทศไทยได้ใช้มาตรฐานอื่นในการกีดกันเด็กที่เกิดภายใน ชุมชนพลัดถิ่นไม่ให้พลเมืองไทย เมื่อเกิดในแผ่นดินไทยโดยกำเนิด เขาก็ยังเป็นคนอื่นซึ่งแตกต่าง จากเด็กที่เกิดในสังคมไทยที่มีใบเกิด และมีสถานะความเป็นพลเมืองไทยรับรอง เขาถึงจะสามารถเป็น สมาชิกหรือพลเมืองไทยได้) และเขาก็จะเป็นผู้ลี้ภัย ไปจนกระทั่งตายด้วย ถึงแม้จะต้องไปอยู่ใน ประเทศที่สาม ได้เป็นพลเมืองของประเทศนั้นก็ตาม เขาก็จะถูกจัดการทางสังคมจากสังคมที่เข้าไปพัก อาศัยนั้น ว่าเขาคือ ผู้ลี้ภัย ที่เป็นพลเมืองของรัฐพลัดถิ่น จากประเทศพม่าที่ขับไล่ รัฐพลัดถิ่นและเขา ออกจากประเทศที่เป็น แผ่นดินแม่ (homeland) ซึ่งการอยู่ในสถานภาพที่กำกวมเช่นนี้ ที่มี สถานภาพ ของคนที่ ถูกเนรเทศ (exile) จากแผ่นดินแม่ ทั้ง ๆ ที่เขาไม่ได้เกิดที่นั่น ก็สามารถที่จะเป็นได้ โดยผ่าน กระบวนการในการหลอมขึ้นจากชุมชนพลัดถิ่น

ตำแหน่งแห่งที่ของพวกเขาที่เกิดขึ้นในพรมแดนรัฐไทย เป็นสิ่งที่น่าเคลือบแคลงสงสัยใน ความเป็นพลเมือง เขาเกิดขึ้นมาในอาณาเขตรัฐไทยแต่ก็ยอมรับเข้ามาเป็นพลเมืองไทยไม่ได้ ถึงแม้จะ เป็นเด็กที่เกิดในแผ่นดินไทย ภายในราชอาณาจักรไทย ไม่ได้ย้ายข้ามเขตชายแดนไทย แต่รัฐไทยไม่ ยอมรับพวกเขาเข้ามาเป็นพลเมืองไทย ถึงแม้จะเกิดขึ้นจากภายในแต่พวกเขาถูกจัดให้เป็นคนต่างถิ่น (foreigners) ที่ไม่แตกต่างจากคนที่ข้ามชายแดนสากลเข้ามาในประเทศไทย

พวกเขามีทางเลือกที่น้อยมาก เช่นอาศัยอยู่ในชุมชนเพื่อรอรับการเปลี่ยนแปลง เดินทาง ไปประเทศที่สาม และเลือกที่จะผสมผสานกลมกลืนเข้าไปในสังคมไทย ไม่ว่าจะทางเลือกไหนก็สร้างความ เจ็บปวด ความสับสนต่อสถานะหรือตำแหน่งแห่งที่ของความเป็นตัวตนของเขา และถึงแม้จะเลือกทาง ใดทางหนึ่ง เขาก็จะต้องเจ็บปวดที่มาจากทางเลือกอันเป็นจากความสูญเสียสถานะบางสถานะไป

อย่างเช่นผู้ที่เลือกจะไปประเทศที่สามเขาอาจจะต้องทิ้งหลายสิ่งหลายอย่างไว้เบื้องหลัง คนจำนวนมากต้องละทิ้งพ่อแม่ตนเองไว้ข้างหลัง กลายเป็นบาดแผลตลอดไป หากเลือกปรับตัวเข้ากับสังคมไทยก็ประสบปัญหาว่าพ่อแม่และปู่ย่าตายายมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้า

กับสังคมภายนอกชุมชนได้ยากกว่าเขา เป็นความรู้สึกที่ยากจะจัดการ และดำรงอยู่ทั้งระหว่าง ก่อน การก้าวออกไป ระหว่างออกและหลังจากที่เขาสามารถไปได้แล้ว

4.10 บทสรุป

เนื่องจากลักษณะของการย้ายถิ่นของผู้ลี้ภัยชาวคาเร็นนี่ เป็นการเดินทางที่ผ่าน ประวัติศาสตร์ของความเจ็บปวดและความทุกข์ที่แตกต่างกัน อันมาจากสงครามความขัดแย้งระหว่าง กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยกับรัฐบาลพม่า ทำให้พวกเขาไม่สามารถเดินทางกลับได้

รัฐบาลประเทศไทยได้ให้ความรับรองสถานะต่อชุมชนที่เขาพักอาศัยว่า “พื้นที่พักพิงชั่วคราว” และจากการเรียกโดยชุมชนพลัดถิ่นและส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ว่า “เรฟฟูจีแคมป์” จึงมีความขัดแย้งในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง เพราะจนถึงวันนี้พวกเขาก็ยังไม่สามารถกลับบ้านได้ และการดำรงอยู่ของพวกเขาก็กลายเป็นการอยู่ที่กึ่งถาวร เป็นการดำรงอยู่ที่เรียกว่า “ชีวิตพลัดถิ่น” การอยู่อย่างพลัดถิ่น คือ ความเป็นอยู่ทั้งในเชิงปัจเจกบุคคล และ เชิงชุมชน เป็นความสัมพันธ์เชิงสัมพันธ์ ท่ามกลาง ความแตกต่างทั้งชาติพันธุ์ ภาษา และจุดมุ่งหมายทางการเมือง ได้ก่อเกิดสำนึกพลัดถิ่นตามกรอบแนวคิดของ Hall และ Brah ที่เรียกพวกเขาว่า “คนพลัดถิ่น” โดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ประการแรก

สาเหตุเงื่อนไขที่ทำให้พวกเขา ย้ายถิ่นมาจากปัญหาการเมืองที่บ้านเกิดที่ผ่านการแข่งขันกับ รัฐบาลพม่าที่ทรงพลานุภาพ ทางทหารและการเมือง มากกว่าองค์กรที่ต่อสู้ เพื่อที่จะนำพวกเขาให้ สามารถที่จะจัดระบบการปกครองประชาชน โดยกลุ่มผู้นำของตนเอง ในอาณาบริเวณฝั่งพม่า และ เพื่อให้ได้ในสิ่งนั้น การต่อสู้ยังคงดำเนินต่อไป และไม่ทราบว่าการต่อสู้จะยาวนานอีกเพียงใด

ประการที่สอง

จากแนวคิดของ Hall และ Brah ได้ให้นิยามการเดินทางในลักษณะของคนพลัดถิ่นคือการ เดินทางที่ไม่สามารถกลับได้ และถึงแม้จะกลับไปยังมาตุภูมิหรือบ้านเกิด เขาหรือเธอก็ไม่สามารถที่จะ กลับถึงบ้านได้เพราะบ้าน คือนิยามของความสัมพันธ์ ที่เป็นทั้งที่เติบโต เรียนรู้ มีความรู้สึกอบอุ่น และ

กลัวในขณะเวลาเดียวกัน การย้ายถิ่นออกมาด้วยเงื่อนไขของการหนีและ ความเจ็บปวดด้วยระยะเวลา ยาวนาน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างคนพลัดถิ่นกับบ้านแปรเปลี่ยนไป เพราะประสบการณ์ ที่สะสม ของตนเอง และที่บ้านแตกต่างกัน โดยเฉพาะกรณีของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นของคนคาเร็นนี้ มาจากเงื่อนไขหลักของความรุนแรง การถอนรากพวกเขาออกจากบ้าน ที่ดินทำมาหากิน และถูก แทนที่ด้วยคนชาติพันธุ์อื่นที่มักดีต่อพม่า การเดินทางกลับมาตุภูมิ ของคนพลัดถิ่นคาเร็นนี้จึงไม่ สามารถเป็นไปได้ หากจะกลับเขาจะต้องเผชิญกับ ความกลัว ความระแวง และความเกลียดชัง ต่อ ทหารพม่า และเกลียดชังต่อคนพม่า ดังนั้นเขาจึงอยู่อย่างคนพลัดถิ่นในสังคมไทย ในชุมชนพลัดถิ่นที่ เรียกว่า ค่ายผู้ลี้ภัย และที่อื่น ๆ ในประเทศต่าง ๆ

ประการที่ 3

คนคาเร็นนี้พลัดถิ่นนั้น เมื่อเริ่มต้นเขาเดินทางย้ายแหล่งที่อยู่อาศัยค่อนข้างกระจัด กระจาย เพราะการเดินทางนั้นได้ผ่านความแตกต่าง อยู่บนความแตกต่างของสังคม ของคนพลัดถิ่น ที่ ผ่านประสบการณ์คล้าย ๆ กัน มีความหลากหลายทั้งภาษาและวัฒนธรรม ตัวตนของคนพลัดถิ่นถูก ประกอบขึ้นบนฐานของความแตกต่างหลากหลายนั้น ที่เขาเผชิญในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ตัวตนของ คนคาเร็นนี้พลัดถิ่น ต้องผ่านการถูกตรวจสอบท้าทาย ผ่านการถูกครอบงำ และความต้องการของ ตนเองในการผสมกลมกลืน ทั้งนี้ก็เพื่อความอยู่รอด โดยมี อัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่น ที่อยู่บนความ อ่อนไหว เปลี่ยนแปลงง่าย และอยู่บนสิ่งที่เป็นสิ่งเริ่มต้นเป็นอย่างมากของเรื่องราวการเดินทางที่ เจ็บปวด และความหวังที่จะกลับบ้าน ก็ไม่สามารถเป็นจริงได้ ความจริงคือเขายังคงต้องการกลับบ้าน แต่การดำเนินชีวิตที่ไม่มั่นคงทำให้เขา รักษาความคิดของการกลับบ้านไว้ และพร้อมที่จะ แปรเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองตลอดเวลา อัตลักษณ์ของคนพลัดถิ่นคาเร็นนี้ อยู่บนความอ่อนไหว เอนไหวได้ และกีดกันความฝันที่จะกลับมาตุภูมิเดิม บ้านเดิม ไว้ในลักษณะ ที่ Hall เรียกว่า ตัวตนชั้น ต่ำสุด หรือ (minimal self)

การที่จะอยู่อย่างคนพลัดถิ่นได้ คือความสามารถในการที่จะจัดการกับความรู้สึกที่มีต่อ บ้านได้ คือการกีดกันความรู้สึกในตัวตนของตนเองไปเป็นชายขอบ ณ สถานที่ที่ตัวเองยืนอยู่บนชาย ขอบของสังคมพลัดถิ่น แต่การผลัดความรู้สึกนี้ออกไปจึงกลายเป็น ชายขอบเชิงซ้อน (doubly marginalized) จากสถานะที่ปิดกั้นตนเองนั้น จึงมีความพร้อมที่จะเป็นคนอื่นอยู่ตลอดเวลา

ทำให้เห็นว่า คนคาเร็นนี่พร้อมที่จะประกอบเรื่องราวชีวิตของเขากับเรื่องที่ใหญ่กว่า คือ การสร้างชาติและการต่อสู้กับรัฐบาลพม่าเพื่อการปกครองตนเอง ซึ่ง ในชุมชนพลัดถิ่นได้สร้างขึ้นมา เพื่อสร้างและรับความร่วมมือของคนพลัดถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นักรบ อาหารที่บริจาค กำลังเสริม และอื่น ๆ

ประการที่ 4

บ้านคือชุมชนในจินตนาการ บ้านพลัดถิ่นมีสถานที่สำหรับเขา เป็นพื้นที่ในจินตนาการ คนพลัดถิ่นคาเร็นนี่ จินตนาการถึงบ้านเกิด ซึ่งไม่มีอยู่จริงเพราะบ้านเกิดได้แปรเปลี่ยนรูปไป บ้านที่เป็นชุมชนจินตนาการ ชาติคาเร็นนี่ ที่ถูกสร้างขึ้นโดยมายาคติ ของแนวคิดสมัยใหม่ ทำให้คนรู้สึกว่าการมีชาติ รัฐชาติ แต่สำหรับชุมชนพลัดถิ่นเขาเป็นได้เพียงประกอบชาติขึ้นมาได้ในแผ่นดินอื่น แม้จะ ชาติเองโดยทั่วไป ก็มีสถานะเป็นเพียงจินตนาการ แต่ บ้าน ในฐานะชุมชนจินตนาการที่เป็นชาติของคาเร็นนี่ อยู่ในสถานะขิงจินตนาการที่อ่อนไหวและไม่มั่นคงเป็นอย่างมาก